

Zdravotně
sociální fakulta
Faculty of Health
and Social Sciences

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

SBORNÍK ABSTRAKTŮ

**XVI. ročník česko-slovenské konference
*Kvalitativní přístup a metody ve vědách
o člověku***

**Hermeneutická spirála,
(re)interpretace a hledání významu**

6.–7. 2. 2017

ZSF JU, J. Boreckého 1167/27, 370 11 České Budějovice

**Hana Konečná, Alena Kajanová,
Ondřej Doskočil (*editoři*)**

České Budějovice 2017

SBORNÍK ABSTRAKTŮ

XVI. ročník česko-slovenské konference

Kvalitativní přístup a metody ve vědách o člověku

Hermeneutická spirála, (re)interpretace a hledání významu

České Budějovice 6.–7. 2. 2017

Editoři:

doc. PhDr. Ing. Hana Konečná, Ph.D.

doc. PhDr. Alena Kajanová, Ph.D.

Mgr. et Mgr. Ondřej Doskočil, Th.D.

Organizátoři konference

*Zdravotně sociální fakulta Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích
ve spolupráci s těmito partnerskými organizacemi:*

Filozofická fakulta UP v Olomouci

Klinika adiktologie 1. LF a VFN UK v Praze

Ústav výskumu sociálnej komunikácie Slovenskej akadémie vied
v Bratislave

Za poskytnutí obrázku saxofonisty jako loga naší konference děkujeme
výtvarnici Michaela Žemličkové (<http://www.michaela-zemlickova.cz/>)

Programový výbor:

Hana Konečná (ZSF JU České Budějovice)

Vladimír Chrz (PSÚ AV ČR Praha)

Ivo Čermák (PSÚ AV ČR Brno)

Michal Miovský (Klinika adiktologie, 1. LF Praha)

Aleš Neusar (FF UPOL Olomouc)

Organizační výbor ZSF JU:

Alena Kajanová – předsedkyně organizačního výboru

Ondřej Doskočil

Hana Konečná

Tomáš Mrhálek

Markéta Sudová

Zdeněk Žalud

© Hana Konečná, Alena Kajanová, Ondřej Doskočil (eds), 2017

Ilustrace na obálce © Michaela Žemličková, 2017

ISBN 978-80-7394-635-7

HERMENEUTIKA

Hermeneutikou se obecně myslí věda o interpretaci či porozumění textu, hermeneutickou spirálou pak trajektorie, po níž interpretace probíhá či dochází k porozumění. Textem v tomto případě obvykle nerozumíme pouze psaný text, ale obecně jakýkoli předmět zájmu. V současné době se hermeneutika považuje za základní metodu kvalitativního přístupu ve vědách o člověku. Jak zvolená metafora spirály napovídá, hermeneutické porozumění je vždy prozatímní a podléhá neustále revizi; hledání významu se tedy může dít i *ad infinitum*. I proto má hermeneutika své velké kritiky, kteří jí vytýkají subjektivnost, neexaktnost, zaostalost, spekulativnost a libovůli. Odmítají její výsledky považovat za poznání, přirovnávají jej k „poznání náboženskému“. Paradoxně k tomu se hermeneutika začíná uplatňovat právě ve vědách tzv. exaktních, například v matematice či informatice.

Jaké zkušenosti máte s hermeneutikou, (re)interpretací a hledáním významu Vy? Máte na hledání významu a porozumění nějaký spolehlivý „návod“, či je to pro vás alchymie založená na otevřené kritické myslí, dobré vůli vnitřní poctivosti a ochotě přijmout riziko? Víte jak na validitu, nebo cítíte spíš postmoderní rezignaci? Případně to celé pro Vás vůbec není věda, i jen při zaslechnutí slovního spojení „hermeneutická spirála“ takzvaně „jdete do vývrtky“?

Vítáme příspěvky teoretické i praktické, především oceníme příklady dobré i špatné praxe. Oslovujeme tímto odborníky z věd o člověku i mimo ně. Interpretaci v tomto případě chápeme nejen jako snahu porozumět nějakému textu (v nejširším významu), ale i jako snahu své porozumění co nejvěrněji předat; to je podstatná část práce výzkumníka. Nebojte se proto ke své prezentaci (interpretaci svých výsledků) použít cesty a prostředky na konferencích méně obvyklé. Tématu tohoto ročníku konference se bude držet i společenský večer; nezveme žádnou kapelu, hudebními interprety budou sami účastníci konference. Nijak se toho nelekejte, mezi stálými účastníky jsou dobří muzikanti a ti „potáhnou“ ty o trochu horší; momentální základní sestavu najdete zde. V pozdějších nočních hodinách se mohou přidat i ti ještě o něco horší. Vývrtky nevozte, už i v Budějovicích se nalévá dobré víno, i když stále ještě jsme Mekkou piva.

OBSAH

Program.....	5
Organizační informace	10
Vyzvané přednášky – abstraky a medailonky přednášejících.....	13
Vyzvaný multiposter – abstrakt a medialonek autora	23
Přednášky – abstrakty (<i>abecedně dle autora</i>).....	24
Postery – abstrakty (<i>abecedně dle autora</i>).....	55
Další ročníky konference.....	65

PROGRAM

Pondělí 6. 2. 2017

- 08:00–08:45 Otevření registrace
- 08:45–09:00 Zahájení konference. *Moderují Hana Konečná a Alena Kajanová, účastníky přivítá děkanka ZSF JU Valérie Tóthová a proděkani Jitka Vacková a Ondřej Doskočil*
(sály E a F – audiovizuálně propojené)
- 09:00–09:45 **HERMENEUTIKA JAKO TEORIE POROZUMĚNÍ**
(prof. P. Pokorný)
Předsedající: Konečná, H.
- 09:50–11:20 **HERMENEUTIKA S DŮRAZEM NA OTÁZKU „CO?“**
(sály E a F)
Předsedající: Doskočil, O.
- Co je to právo? – právní hermeneutika a interpretační nejistota (*T. a A. Doležalovi*)
  - Rubikova kostka vnímání kvality ve zdravotnictví (*dr. M. Verner*)
  - Interpretace kresbou (*M. Žemličková*)
- 11.20–11.45 Přestávka s občerstvením
- 11:45–13:15 **HERMENEUTIKA A MATEMATIKA**
(sály E a F)
Předsedající: Konečná, H.
- O klamnosti intuice a dalších úskalích matematikova života (*prof. L. Pick*)
  - Co je číslo aneb Jak proměnit kvantitu v kvalitu a *vice versa* (*doc. V. Kolman*)
  - Skóring – odhad ohrožení dětí (*dr. P. Charamza*)
- 13:15–14:00 Oběd

14:00–15:30 **BLOK PARALELNÍCH PŘEDNÁŠEK**

SÁL E	SÁL F	SÁL G
POROZUMĚNÍ VE VĚDÁCH O ČLOVĚKU <i>Předsedající: Žalud, Z.</i>	INTERPRETACE A MOC, MOC A INTERPRETACE <i>Předsedající: Vacková, J.</i>	INTERPRETACE NAPŘÍČ OBORY <i>Předsedající: Kaplánek, M.</i>
Hermeneutika a vědy o člověku po postmoderně <i>(Slouková, D., Slouka, M.)</i>	Diskurzivita prostoru, nebo prostorovost diskurzu? <i>(Štěpánek, D.)</i>	Mesto ako osobnosť a jej priemet v urbánnej sémiotike <i>(Jaššo, M.)</i>
Všímavost a vhléd jako cesta vedoucí k porozumění <i>(Loučková, I.)</i>	Inklúzia detí z marginalizovaných rómskych komúní: problém majoritných textov <i>(Lukšík, I.)</i>	Kvalitatívni výzkum v pastorální teologii <i>(Kaplánek, M.)</i>
Co je tradice? <i>(Novotný, D. D.)</i>	Cesta z komunity do školy <i>(Köverová, E.)</i>	Měření hluku – projektová výuka <i>(Tesař, J., Bednář V., Vochozka, V.)</i>
Historická antropologie – poznání, porozumění, nebo psaní o dějinách? <i>(Kovandová, L.)</i>	Ramadán v Rusku <i>(Špetnyj, B.)</i>	Možnosti a meze kvalitatívniho přístupu v pedagogickém výzkumu <i>(Zachová, M.)</i>

15:30–15:45 Přestávka s občerstvením

15:45–17:15 **BLOK PARALELNÍCH PŘEDNÁŠEK**

SÁL E	SÁL F	SÁL G
PERFORMANCE A POROZUMĚNÍ <i>Předsedající: Neusar, A.</i>	POROZUMĚNÍ JAKO TVOŘIVÁ REKONSTRUKCE <i>Předsedající: Žalud, Z.</i>	INTERPRETACE JAKO SOUKROMÝ AKT <i>Předsedající: Masaryk, R.</i>
Vliv párového tance na partnerské vztahy <i>(Vanek, M.)</i>	Prekoncepty v učitelství fyziky <i>(Svobodová, J.)</i>	Uskřinutí v životní epizodě <i>(Poláčková Šolcová, I. et al.)</i>
Extrémní metal „zvenčí“ – ohnisková skupina <i>(Lazar, J.)</i>	Etický čin – objev a tvorba <i>(Šrobár, Š.)</i>	Divadlo jako okno do duše člověka s mentálním postižením <i>(Macková, A.)</i>
Změna <i>(Neusar, A.)</i>	Metafora „ludské zdroje“ a jej důsledky <i>(Trézová, L.)</i>	Erektivní dysfunkcia: příběh diagnózy <i>(Masaryk, R.)</i>
	„O čem se tu vlastně bavíme?“ Přesahy opětovného kontaktování (ex)uživatelů stimulancí <i>(Krejčí, J.)</i>	Zkušenost pacientů trpících migrénou s akupunkturou (snaha o interpretaci) <i>(Štefančíková, M., Pokladníková, J.)</i>

18:00 Kulturní program – divadlo Víti Marčíka – Labyrint světa
Od 19:00 hod. otevřeny Masné krámy, oficiální **zahájení společenského večera bude ve 20:00 hod.**

Úterý 7. 2. 2017

- 08:45–09:00 Křest knihy „Kvantifikace ve vědách o člověku. Jak upřímně miluje Hana Zdeňka?“
Moderuje Nagy, L.
- 09:00–10:30 **HERMENEUTIKA S DŮRAZEM NA OTÁZKU „JAK?“**
(sály E a F)
Předsedající: Kajanová, A.
- Historické vědy v krizi, nebo ve stavu reformy?
(*prof. Z. Beneš*)
  - O překladu literárním a odborném v době digitální revoluce (*dr. L. Nagy*)
  - Public relations jako umění interpretace
(*J. Sidovský*)
- 10:30–10:45 Přestávka s občerstvením
- 10:45–12:15 **HERMENEUTIKA A FYZIKA**
(sály E a F)
Předsedající: Konečná, H.
- Čas – nejběžnější a nejzáhadnější realita
(*prof. J. Novotný*)
  - Kvantová mechanika a realita (*doc. J. Blažek*)
  - Od fyzikální podstaty zvuku ke sluchovému vjemu a interpretaci (*doc. Z. Bureš*)
- 12:15–13:05 Oběd

13:05–14:35 **BLOK PARALELNÍCH PŘEDNÁŠEK**

SÁL E	SÁL F	SÁL G
METAFORA A INTERPRETACE <i>Předsedající: Chrz, V.</i>	JAZYK A INTERPRETACE <i>Předsedající: Ptáčnicková, V.</i>	ANALÝZA A INTERPRETACE <i>Předsedající: Mrhálek, T.</i>
Metafora jako nástroj interpretace <i>(Chrz, V., Čermák, I.)</i>	Čtení stylu – hermeneutická spirála ve hře <i>(Hrabec, O., Poláčková Šolcová, E.)</i>	Ako pacienti rozumejú svojej zmene v psychoterapii: naratívna analýza <i>(Dubovská, E., Tavel, P., Růžička, J.)</i>
Vizuální metafora jako předmět výkladu <i>(Slavík, J.)</i>	Porozumenie opozície ja verzus ty v ranom veku u detí osvojujúcich si slovenčinu <i>(Kesselová, J.)</i>	Úzkost a éros <i>(Zlámaný, J. J.)</i>
Fenomenologie malby ženského aktu <i>(Čermák, I.)</i>	Kontext, interpretace, překlad: problematika aktuálního členění větného <i>(Aurová, M.)</i>	Narativní analýza životních příběhů žen trpících agorafobií – interpretace potíží a potíže interpretace <i>(Kořtová, M.)</i>
Metaforická krajina jako nástroj interpretace zkušenosti <i>(Nehyba, J.)</i>	Nahrávání, přepisování a analyzování interakce pomocí konverzační analýzy <i>(Tůma, F.)</i>	Životní styl žen v privátním sexbyznysu <i>(Ondrášek, S.)</i>

14:55–16:10 **BLOK PARALELNÍCH PŘEDNÁŠEK**

SÁL E	SÁL F	SÁL G
POROZUMĚNÍ DUŠI <i>Předsedající: Čermák, I.</i>	UČITELSTVÍ JAKO DIALOG <i>Předsedající: Suda, S.</i>	INTERPRETACE KVALITY <i>Předsedající: Kajanová, A.</i>
Psychoanalytická interpretace (aneb psychoanalytik v akci) <i>(Kocourek, J.)</i>	Matrix moderní školy <i>(Suda, S.)</i>	Kvalitní výuka pohledem žáků <i>(Čejková, I.)</i>
Subjektivní teorie welfare <i>(Černý, D.)</i>	Význam zážitku z disciplíny „Dialogické jednání s vnitřním partnerem“ formulovaný v písemných sebereflexích <i>(Nota, J.)</i>	Hodnotová orientácia detských hudobných interpretov <i>(Záhradníková, L.)</i>
Jak spolu souvisí stavba a funkce aneb Jak se hádá duše s tělem? <i>(Dohnal, P.)</i>	Budoucí učitelé a dialogické vyučování <i>(Sucháček, P.)</i>	„Pre mňa význam profesionálneho a kariérneho rastu je význam pre prax“. ZŠ, 16r praxe <i>(Pěnička, J.)</i>
Kognitivní hermeneutika <i>(Krása, J.)</i>		

Posterová sekce

Postery budou v místnostech U9 a U10, kde bude podáváno občerstvení. Vyzvaný multiposter (série asi 10 karikatur) bude viset na chodbě mezi konferenčními sály.

- *Vyzvaný multiposter: Kvalita medicíny ve výtvarné zkratce (Tomaschoff, J.)*
- „Budeme se brát?“ Příspěvek k diskusi o současném pojetí sňatku u mladých dospělých (*Pikhartová, A.*)
- Generativita a rodičí se dospělost (*Dvořáková, I.*)
- Kdo je rodič? (*Sudová, M., Brokešová, M., Konečná, H., Rumpíková, T.*)
- „Kdo pil umřel, kdo nepil, umřel taky.“ O sděleních, tvrzeních a hypotézách v běžném životě (*Konečná, H., Konečný, M.*)
- Klíčová slova lidské komedie (*Poukarová, P.*)
- Klima ve třídě očima žáků, učitelů a rodičů – tematická analýza rozhovorů s žáky, učiteli a rodiči (*Titmanová, M., Koťová, M.*)
- Lágrý, kárové a majetky (*Chudoba, Z.*)
- Možný přístup k porozumění světu vězňů v podmínkách aktuálního uvěznění (*Drahoňovský, J.*)
- Přístup učitele hudobného umenia k žiakovi vnímaný optikou žiakov (*Záhradníková, L.*)
- Sourozenci drogově závislých (*Růžičková, J.*)
- Stýkání a potýkání piva a vína ve středověku a raném novověku (*Žalud, Z.*)
- Váha logického důsledku formule s neurčitými předpoklady pravdivosti (*Půlpán, Z.*)
- Význam emocí v řešení simulovaných úloh velitelmi posádek záchranné zdravotnej služby (*Uhrecký, B.*)

ORGANIZAČNÍ INFORMACE

Místo konání konference:

Budova Zdravotně sociální fakulty JU (Uran),

J. Boreckého 27, 370 11 České Budějovice, GPS: 48°59'14.384"N,
14°27'28.228"E

2. patro (sály E, F a G a učebny U9 a U10)

konference bude značena

Dopravní dostupnost z nádraží je řešena pomocí linek 5, 9 a 1, 21 ze zastávky **Nádraží** na zastávku **Evžena Rošického** (21, 1), linka 5 jede na zastávku **Vltava střed**. Odtud je to do budovy ZSF JU, J. Boreckého 27, zhruba 400 m.

Parkovat je možné téměř u budovy na velkém parkovišti po levé straně při příjezdu k budově, v případě obsazenosti je možné parkovat

u Tesca či Baumaxu zhruba 100–200 m od budovy (u kruhového objezdu). Pro cesty do centra (kulturní a společenský večer) ale doporučujeme využívat MHD, protože v centru města jsou s parkováním potíže.

Registrace:

Registrace přihlášených i nově příchozích návštěvníků (platba na místě) probíhá v pondělí 6. 2. 2017 od 8:00 do 10:45 hodin v místě konference, výjimečně později. V ceně přihlášky je vstup na konferenci, brožura s abstrakty a programem, večerní kulturní a společenský program, občerstvení o přestávkách a certifikát o účasti, který účastník/účastnice obdrží na místě druhý den konference.

Postery:

Maximální velikost posteru je 90 × 120 cm. Postery budou vyvěšeny po celou dobu konference v sálech U9 a U10. Zde bude také možnost občerstvení během přestávek. Informace o vyvěšování posterů dostanou autoři při registraci.

Předání příspěvků:

Nahrávání prezentací proběhne nejpozději o přestávkě před začátkem dané sekce v místnosti určené pro sekci (viz program). Prezentaci ve formátu ppt převezme a nahraje asistent.

Obědy:

Nejbližší restaurace je pizzerie zhruba 500 m odtud. Rozvoz jídla po ČB organizuje rozcestník www.damejidl.cz, www.otesanek.cz nebo rovnou z pizzerie www.citro.cz, www.pizzatuty.cz. Něco malého si můžete koupit i v Tescu 100 m od Uranu, kde je fastfood a bankomaty.

Společenský program:

V pondělí 6. 2. 2017 od 18:00 hod. je zajištěn kulturní program – Divadlo Víti Marčíka a jeho hra **Labyrint světa**. Představení je ve Studentském kostele Svaté rodiny, ulice Karla IV. 466/22, Senovážné náměstí, České Budějovice.

Od 20 hodin v Masných krámech (Krajinská, 13) začne společenský večer. Raut bude pokračovat až do pozdních nočních hodin. Restaurace je přístupná od 19:00 hod. Cena společenského večera je zahrnuta v registračním poplatku.

Pro společenský večer je vhodné parkoviště na Senovážném náměstí (placené od 8 do 18 hod.), které je vzdálené zhruba 50 metrů.

VYZVANÉ PŘEDNÁŠKY – ABSTRAKTY A MEDAILONKY PŘEDNÁŠEJÍCÍCH

Historické vědy v krizi, nebo ve stavu reformy?

prof. PhDr. Zdeněk Beneš, CSc., historik, Filozofická fakulta UK Praha,
Ústav českých dějin

Historická věda, respektive historické vědy procházejí v naší době svojí největší proměnou od doby, kde se konstituovaly jako vědní disciplíny. Vcelku pochopitelně se proto mluví o tom, že se nacházejí ve stavu krize. Pokolikáté už – a provokativně řečeno – kdy historiografie v krizi nebyla?! Co je to krize? A jde o krizi, nebo o krize? Řecké slovo *krisis* obecně označuje rozhodující situace v individuálním i sociálním životě. Jinak řečeno, jde o řešení naléhavé potřeby doby, přinášející nejistotu a vyžadující si prospektivní řešení. Historie není (jenom) vědou o minulosti, je v mnoha aspektech také úvahou o budoucnosti; minulost, přítomnost a budoucnost jsou vždy integrálně propojeny. To proto, že ať už vnímáme dějiny jakkoli, jako vzestup, sestup, kruh či spirálu, přiči se nám vidět v nich jakousi skokovou funkci. Do budoucnost promítáme svoji současnost a sami sebe. Ale budoucnost není v příčinném vztahu ke dvěma předchozím časovým fázím historického dění, ale je ve vztahu implikovaném, tedy jako možnost. Budoucnost je dnes však nejistá... Jistěže nehrozí „konec dějin“ – jak v r. 1989 usoudil jeden politický analytik – nekončí ani nutnost se nad nimi zamýšlet, natož aby končilo dnes znovu se velmi dynamizující samotné historické dění. Právě naopak. Samo historické dění nabývá na významu, a proto stoupá i význam uvažování nad ním. Svět se jistě globalizuje, ale technicko-technologicky, civilizačně; kulturně se naopak regionalizuje, globální regiony sehrávají stále větší roli. Proto význam historického poznání a jeho efektu – historického vědomí – stoupá, a jenom stoupat bude. Je tu však řada faktorů, které naše uvažování ovlivňují a limitují: také myšlení o historické skutečnosti provázejí informační exploze, viditelné je stírání hranic mezi vědeckým poznáním historické skutečnosti a jinými noetickými typy jejího osvojování (viz např. žurnalistika či politická instrumentalizace dějin), symptomem moderní doby je atomizace historického výzkumu a tím vyvolávaná fragmentarizace historického vědomí (či dnes snad už jen módněji paměti) aj. K tomu připočtíme stále silný vliv postmodernity, proklamující radikální noetický pluralismus, a tak relativizující naše poznání a tedy i prospekce budoucnosti, včetně našich rozhodování. Ale v krizi se rozhodovat musíme. Posiluje se tak úloha dnes centrálního bodu historického myšlení, jímž nejsou jen samotné kritické postupy historické vědy, ale jejich sestavování zjištěných faktů do celostního obrazu historické skutečnosti, bez něhož se nikdy nelze obejít. Tedy: mění se celková sociokulturní situace a na její proměny musíme reagovat, avšak chybí nám to podstatné – velká teorie dějin (ať už bude – postmoderně pojato – jakákoli). Dosud živá empiricko-kritická

teorie 19. století (u nás nepřesně zvaná pozitivistická) byla výrazem dějinného optimismu, trvalého a univerzálního pokroku (a marxismus byl jejím dědicem); postmoderna druhé poloviny 20. století se stala diagnózou současné situace, ale lék nepřinesla a nepřináší. Proto lze mluvit o krizi. Konkrétních příkladů krize historického myšlení a zacházení s dějinami lze najít bezpočet; ty, které jsme uvedli a pokusili se interpretovat, snad k zamyšlení se nad naší celkovou historickou situací stačí.

Profesor Beneš vystudoval historii a filozofii na Filozofické fakultě UK v Praze. Věnuje se zejména dějinám dějepisectví, teorii a metodologii historické vědy a didaktice dějepisu. Je autorem či spoluautorem mnoha knih [například Dějiny středověku a raného novověku (1992, 1996), České dějiny I (2001), Dvojí rok 1968 (2010), Duchem, ne mečem (2003), Historický text a historická skutečnost: studie o principech českého humanistického dějepisectví (1993), Hledání jistoty v bouřlivých časech (2006), Církev a společnost raného novověku v Čechách a na Moravě (2013)], napsal mnoho učebnic dějepisu. V současné době působí na Ústavu českých dějin Filozofické fakulty a na Ústavu dějin křesťanského umění Katolické teologické fakulty Univerzity Karlovy v Praze.

Kvantová mechanika a realita

doc. RNDr. Josef Blažek, CSc., fyzik, Pedagogická fakulta JU v Českých Budějovicích, katedra aplikované fyziky a techniky

Kvantová mechanika radikálně změnila náš pohled na fyzikální realitu. Jedna z nových otázek, s touto teorií spojených, se týká problému měření a interpretace kvantových stavů a role „pozorovatele“. K dalším jevům, se kterými se v klasické fyzice nesetkáváme, patří role pravděpodobnosti v základech kvantové teorie nebo superpozice a zapletení kvantových stavů. Po mnoho desetiletí většina fyziků pokládala za dostatečné, že kvantová mechanika dává sadu instrukcí předpovídajících průběh mikroskopických dějů, a problémy spojené s interpretací teorie považovali za pouhý filozofický balast. Avšak článek Johna Bella z roku 1964 ukázal, že některé zdánlivě filozofické otázky mají fyzikální důsledky, které mohou být experimentálně testovány. Tyto testy jsou v současné době akcelerovány rychlým technologickým vývojem, umožňujícím manipulovat s jednotlivými kvantovými objekty, jako jsou fotony nebo elektrony. Příspěvek se zabývá některými otázkami kvantové fyziky ve spojení se současnými experimenty. S jejich výsledky je pojetí reality, převzaté z klasické fyziky, v přímém rozporu. Lidské porozumění realitě i lidská představivost jsou založeny na přímé makroskopické zkušenosti, která v mikrosvětě prostě neplatí.

Docent Blažek vystudoval matematickou fyziku na Matematicko-fyzikální fakultě UK v Praze. Zabývá se obecnou fyzikou, aplikovanou fyzikou a ma-

tematickou fyzikou, kvantovou teorií rozptylu a v současné době především matematickým modelováním procesů v plazmatu, a to ve spolupráci s katedrou makromolekulární fyziky MFF UK v Praze. Působí na katedře aplikované fyziky a techniky Pedagogické fakulty Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích. Zájem o fyziku podporuje i jako člen Ústřední komise Fyzikální olympiády.

Od fyzikální podstaty zvuku ke sluchovému vjemu a interpretaci

doc. Ing. Zbyněk Bureš, Ph.D., *technik, Vysoká škola polytechnická Jihlava, katedra technických studií*

V případě zvuku je prvním a nezbytným krokem pro interpretaci a hledání jeho významu sluchový vjem. Není překvapivé, že na nejvyšší kognitivní úrovni se mohou interpretace téhož komplexního podnětu (jako třeba řeči) lišit. Roztomilým příkladem budiž česko-francouzské manželství mého přítele, kde manželova slabika „no“ znamená ano, zatímco stejná manželčina slabika představuje „ne“. Méně zřejmé už ale může být, že i samotné elementární fyzikální parametry zvukového podnětu jsou vnímány odlišně v závislosti na mnoha externích i interních faktorech. Nejenže základní subjektivní vlastnosti zvuku, jako jsou kupříkladu hlasitost a výška tónu, nejsou dány pouze jeho intenzitou, respektive frekvencí, sluchový systém také z podnětu mnoho informací odstraňuje a na druhé straně vjem obohacuje o aspekty, jež v podnětu nejsou přítomny. Při tom všem je zároveň sluchový systém schopen tak komplexních úkolů, jakým nesporně je porozumění řeči nezávisle na její intenzitě, absolutní výšce či rušivém pozadí. Z hlediska neurofyzologie, psychoakustiky a audiologie tyto jevy představují velmi zajímavé problémy; některé z nich, včetně určitých paradoxů a přesahů do diagnostiky sluchu, budou představeny i v tomto příspěvku.

Docent Bureš vystudoval výpočetní techniku a akustiku na Fakultě elektrotechnické ČVUT v Praze, v roce 2014 habilitoval na VUT v Brně v oboru biomedicínské inženýrství. Od roku 2008 pracuje v oddělení neurofyzologie sluchu v Ústavu experimentální medicíny AV ČR, částečně též na Vysoké škole polytechnické v Jihlavě a v Českém institutu informatiky, robotiky a kybernetiky ČVUT. Jeho hlavním odborným zájmem je vjem zvuku, reprezentace a zpracování zvukové informace v nervovém systému. Téma rozvíjí jednak v oblasti experimentální, kde se zaměřuje na vliv akustického prostředí na sluchový systém zvířat, jednak v oblasti teoretické, kde navrhuje výpočetní a analytické modely funkcí sluchové dráhy. V poslední době se zabývá též vývojem komplexního audiometrického systému a výzkumem změn lidského sluchu v důsledku stárnutí a různých patologií. Ve volném čase se věnuje hře na nejrůznější hudební nástroje (steel kytaru, banjo, dobro, kytaru, ...), zpěvu a komponování, připravuje také rozhlasové pořady o bluegrassové hudbě.

Co je to právo? – právní hermeneutika a interpretační nejistota

doc. JUDr. Tomáš Doležal, Ph.D., LL.M.; JUDr. Adam Doležal, LL.M., právníci a bioetici, Akademie věd ČR, Praha, Ústav státu a práva

Tradičně bývá právo nazíráno jako normativní systém, který se skládá z právních norem, jež jsou vtěleny v právních předpisech. Problém těchto právních norem je ten, že v konkrétních soudních případech musí být jednoznačným způsobem interpretovány, aby poskytly vodítko pro právní aplikaci – tj. zejména soudní rozhodování. Jak ovšem poukazuje právní praxe, výklad textových a i netextových právních skutečností přináší obrovské množství nejasností a rozličných výkladových problémů, které se účastníci právních vztahů snaží využívat ve svůj prospěch. Další nejasnosti přináší i vzletné neurčité právní pojmy, jako je např. lidská důstojnost, které mohou být interpretovány různými způsoby podle subjektivního zaměření vykládajícího subjektu. Tento přepjatý interpretační subjektivismus vedl dokonce soudce Jerome Franka k památné glose, že „právo je to, co měl soudce k snídani“. Právní hermeneutika je věda, která se zabývá právní interpretací a právním porozuměním. Má předejít právě tomuto relativistickému chápání práva. Nicméně, jak se pokusíme nastínit na několika reálných právních případech, právní a morální předporozumění je často více směrodatným vodítkem pro chápání práva než striktní logický výklad právních norem.

Docent Tomáš Doležal je vedoucím oddělení soukromého práva Ústavu státu a práva AV ČR, v. v. i., a současně vedoucím Kabinetu zdravotnického práva a bioetiky. Dále je vedoucím The Czech Unit of UNESCO International Network in Bioethics (Haifa) a kontaktní osobou pro EACME (The European Association of Centres of Medical Ethics). Doc. Doležal je uznávanou autoritou v oblasti medicínského práva a deliktního práva. Právě těmto oblastem je věnována většina jeho publikací – ať článků, či monografií.

Doktor Adam Doležal je absolventem Právnické fakulty v Praze (2004). Od roku 2011 je zaměstnán jako vědecký pracovník na Ústavu státu a práva Akademie věd ČR, v. v. i., v Kabinetu zdravotnického práva a bioetiky. Je autorem mnohých odborných a popularizačních prací z oblasti zdravotnického práva a bioetiky. Dlouhodobě spolupracuje také se Sdružením praktických lékařů České republiky, z. s.

Skóring – odhad ohrožení dětí

RNDr. Pavel Charamza, CSc., statistik, Matematicko-fyzikální fakulta UK Praha, katedra pravděpodobnosti a matematické statistiky

Na základě dat o zhruba 6 500 rodinách s dětmi do dvanácti let v ČR se odhadovaly nejvýznamnější faktory ovlivňující výskyt různých ohrožení dítěte. Jednalo se

o pionýrský výzkum s touto problematikou. Bude představena použitá metodika na odhad výskytu zkoumaných rizik analogická odhadu rizik ve finanční sféře. Budou probány problematické body použité metodiky a výstupy analýz.

Doktor Charamza vystudoval Matematicko-fyzikální fakultu Univerzity Karlovy v Praze. Působil na různých analytických a později řídicích pozicích v oblasti výzkumů veřejného mínění, zejména v oblasti médií a ve finanční sféře, kde se zabýval problematikou řízení kreditních rizik. V současné době je partnerem ve společnosti Quantitative Consulting. Pracuje rovněž ve společnosti Median na pozici ředitel výzkumu, učí externě na VŠE a MFF UK, je členem správní rady nadace Sirius.

Co je číslo aneb Jak proměnit kvantitu v kvalitu a vice versa

doc. PhDr. Vojtěch Kolman, Ph.D., logik a filozof, Filozofická fakulta UK Praha, Ústav filozofie a religionistiky

Číslo či čísla v podobě, v níž se s nimi seznamuje každý v rámci elementárního, ale i vyššího odborného vzdělání, lze chápat nejen jako případ, ale i jako etalon kvantitativního přístupu k poznání. Ten má jednoduchý původ v okolnosti, že myšlení, souzení a usuzování spočívají takřka z definice v činění jasných a zřetelných rozdílů, k nimž patří také porozumění světu jako rozpadajícímu se do diskrétních, a tedy kvantitativně odlišných objektů a jevů. Čísla jsou v tomto průběhu nejprve nástroji této kvantifikace (ve větách jako „na louce je 100 ovcí“, „stůl je dlouhý 95,8 cm“), později se stávají i jejím předmětem (ve větách jako „5 je prvočíslo“, „ π není algebraické číslo“, „přirozených čísel je méně než reálných“).

Hermeneutický problém, který chci v tomto přechodu sledovat, se týká souvislostí kvantitativních a kvalitativních vysvětlení. Tyto souvislosti lze v případě čísla sledovat v pokusech o jeho vlastní vymezení. Uvidíme pak, že samotný pojem čísla – kvanta – je všechno jiné než „jasný a zřetelný“, a to s ohledem na přehlížený, leč nepopiratelný fakt, že se matematika jako každý produkt kultury dále vyvíjí, což lze zvláště názorně ukázat na případě vývoje čísla reálného – od jeho pythagorejského počátku po jeho současná pojetí. Tyto a podobné příklady mi poslouží k vyjasnění toho, v jakém smyslu lze i kvantitativní vědecké metody považovat za kvalitativní, a *vice versa*.

*Docent Kolman působí na Ústavu filozofie a religionistiky Filozofické fakulty UK v Praze a na katedře filozofie a společenských věd Filozofické fakulty UHK v Hradci Králové. Přednáší analytickou filozofii, formální logiku, historii logiky, filozofii logiky a matematiky. Badatelsky se specializuje na témata z analytické filozofie a filozofie jazyka, s důrazem na jejich vztah k filozofii tradiční, zejména klasické německé. Jeho dosud nejvýznamnějším textem je habilitační práce *Filosofie čísla (Filosofia 2008)*, která obdržela cenu *Knih**

roku nakladatelství Academia a byla nominována na cenu Magnesia litera v kategorii odborná literatura. Další monografií je Logika Gottloba Fregy (Filosofia 2002), oceněná Bolzanovou cenou; je také editorem sborníků Možnost, skutečnost a nutnost (Filosofia 2005) a From Truth to Proof (UK FF 2006).

O překladu literárním a odborném v době digitální revoluce

PhDr. Ladislav Nagy, Ph.D., anglista, Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Filozofická fakulta, Ústav anglistiky

Ve svém příspěvku se zamýšlím nad proměnou role překladu v dnešním globalizovaném světě, v němž je angličtina nová *lingua franca* a v němž hrají velkou roli digitální technologie. Argumentuji, že v posledních desetiletích se více než kdy jindy prohloubila propast mezi překladem technickým (odborným) a uměleckým. Výrazných proměn doznala i překladatelská praxe a kritéria kladená na překladatele. Významně se změnil i trh s překlady: zatímco ještě před dvěma desítkami let bylo běžné překládat firemní komunikaci mezi různými jazyky, dnes tato probíhá do značné míry v angličtině a ve značném rozsahu jsou též používány počítačové překladatelské nástroje. V uměleckém překladu – mám za to – se s rozvojem výuky angličtiny bude těžiště překladatelské praxe stále více posouvat k překladu těch nejnáročnějších literárních děl, přičemž důraz bude kladen zejména na věrný stylistický převod než na cokoli jiného.

Doktor Nagy vystudoval anglistiku a filozofii na Filozofické fakultě UK v Praze. Několik let vedl britskou sekci internetového portálu iliteratura.cz, články o současné britské próze publikoval v řadě periodik. Je autorem mnoha doslovů k překladům z britské i americké literatury. Společně s Martinem Hliským se jako editor podílel na antologii doslovů Od slavíka k papouškovi (Host, 2002), sám pak publikoval sbírku esejů o literatuře inspirované Londýnem – Londýn stejný a jiný (Arbor Vitae, 2007) a dále také monografie In memoriam (Academia a Episteme, 2015) a Palimpsesty, heterotopie a krajiny (Karolinum, 2016). Do češtiny překládal jak beletrii (Kazuo Ishiguro, Barry Unsworth, Jeffrey Eugenides, Robert Irwin, Steven Hall, Edith Templetonová, Julian Barnes, James Robertson), tak teoretické práce (Harold Bloom, Umberto Eco, Hayden White). V současné době působí jako vedoucí Ústavu anglistiky na Filozofické fakultě JU v Českých Budějovicích.

Čas – nejběžnější a nejzáhadnější realita

prof. RNDr. Jan Novotný, CSc., fyzik, Pedagogická fakulta MU Brno, katedra fyziky, chemie a odborného vzdělávání

Všechny naše zážitky jsou rozloženy v čase. Co je však samotný čas? O tom uvažují filozofové a vědci už od dob antiky. Jak můžeme čas měřit, jak souvisí s prostorem, jak můžeme rozpoznat, že události na různých místech proběhly současně? V čem spočívá a na čem je založen rozdíl mezi minulostí a budoucností? Dílčí úspěchy v řešení těchto otázek nastolují otázky nové. Poslední výzkumy a úvahy naznačují, že jen hlubší pochopení povahy času by mohlo dovést k přijatelné „teorii všeho“, zahrnující i roli pozorovatele.

Profesor Novotný vystudoval fyziku pevné fáze na Přírodovědecké fakultě Univerzity Jana Evangelisty Purkyně v Brně. Na Masarykově univerzitě v Brně se zabývá obecnou teorií relativity, kosmologií a problémy matematické fyziky. Je autorem či spoluautorem řady odborných vědeckých prací, píše také eseje a filozoficky laděné úvahy, popularizuje fyziku. Je spoluautorem monografií „Mechanika ve fyzice“ (2001) a „Úvod do fyzikální kosmologie“ (2004) a autorem souboru esejů a úvah „Proč Platón nepral zeleninu“ (2001). Přeložil z angličtiny několik populárně-vědeckých knih, např. J. Barrow: „Vesmírná galerie“, P. Woit: „Dokonce ani ne špatně“.

O klamnosti intuice a dalších úskalích matematikova života

prof. RNDr. Luboš Pick, CSc., DSc., matematik, Matematicko-fyzikální fakulta UK Praha, katedra matematické analýzy

Nepříliš vážnou formou se zamyslím nad úlohou vědecké intuice a takzvaného „matematického myšlení“ v životě a při práci matematiků a vědců pracujících v příbuzných oborech. Na sérii příkladů demonstruji fakt, že při spoléhání se na naši (často klamnou) intuici není nikdy opatrnosti nazbyt.

Profesor Pick vystudoval matematickou analýzu na MFF UK v Praze. Dlouhodobě působil v Matematickém ústavu ČSAV a krátce učil na univerzitách v Cardiffu (UK) a St. Catharines (Kanada). V současnosti působí na katedře matematické analýzy MFF UK. Jeho hlavní odborné zájmy zahrnují prostory funkcí a integrální operátory a také rekreační matematiku. Ze všech těchto oborů vedl doktorské disertační práce. Přeložil z angličtiny několik knih, většinou populárně-naučných s tematikou blízkou matematice. Podílel se například na překladu knihy D. Hofstadtera „Gödel, Escher, Bach – existenciální gordická balada“ (Dokořán 2012). Často přednáší středoškolákům a středoškolským učitelům. Je místopředsedou České matematické společnosti.

Hermeneutika jako teorie porozumění

prof. ThDr. Petr Pokorný, DrSc., dr. h. c. mult., teolog, Evangelická teologická fakulta UK Praha, katedra Nového zákona

Svůj příspěvek chápu jako upřesnění definice hermeneutiky, které se opírá o zkušenosti s výkladem starověkých textů. Tuto oblast označil za doménu hermeneutiky F. D. Schleiermacher. Byla to tehdy v podstatě úvaha o filologických postupech, kterou dnešní lingvistika, jež vychází z definice jazyka jako kódovacího systému, umožňuje rozšířit směrem „nahoru“ k reflexi vztahu jazyka ke skutečnosti i vztahu informace k jejímu hodnocení. Nemůžeme se ani vyhnout otázce, zda sociální stránka jazyka má anebo může mít i transcendentní rozměr (původní odvození názvu hermeneutika od jména Hermés – jména posla bohů). Klasickou definici hermeneutiky můžeme rozšířit i směrem „dolů“ – k prostému překladu textu. Jejím základem je hledání metagramatiky, která spojí oba jazyky. Její definice je ale opět cestou k odhalení základních funkcí jazyka. Rozšíření definice hermeneutiky „nahoru“ a rozšíření „dolů“ jsou tak dvěma cestami k lepšímu poznání typicky lidské, otevřené existence. Patrně až na závěr se pokusím srovnat roli jazyka v přírodních a v humanitních vědách včetně teologie.

Profesor Pokorný je evangelický teolog, filozof, biblista, historik, vysokoškolský pedagog, vědecký pracovník. Vystudoval teologii a řečtinu, pak působil nějakou dobu jako evangelický farář. Od roku 1968 se plně věnuje vědě a je naším předním odborníkem na počátky křesťanství. Přednášel na mnoha univerzitách v Evropě i USA, účastnil se archeologických vykopávek v Egyptě a Jordánsku. Doma i v zahraničí publikoval desítky studií, je autorem několika monografií a také skript a učebnic. Nejznámější je jeho Píseň o perle – populární kniha o gnózi. Byl ředitelem Centra biblických studií AV ČR a UK v Praze a vedoucím katedry Nového zákona na Evangelické teologické fakultě UK v Praze, funkce ale již předal následovníkům.

Public relations jako umění interpretace

Janis Sidovský, PR specialista, manažer, producent, novinář

Termínem „public relations – PR“ se obvykle rozumí techniky, pomocí nichž se někdo (obvykle nějaká instituce, zájmová skupina, ale může to být i jednotlivec) snaží ovlivnit mínění někoho jiného (obvykle veřejnosti). Využívají se přitom poznatky z psychologie a sociologie, podstatnou součástí je dobrá znalost kontextu a cit pro situaci. Je to vlastně umění (vhodné) interpretace. PR vznikla současně se vznikem větších komunit, tedy už u starých civilizací, obrovského významu nabývá v současnosti, s rozvojem médií. Ve svém příspěvku budu mluvit o rozvoji a využití PR v České republice, nabídnou příklady z vlastní dlouhodobé praxe.

Janis Sidovský je manažer a producent, jeden ze zakladatelů public relations v českém soubyznysu. Podílel se na propagaci divadelních představení (Dracula, Mamma Mia!, Bídníci) a v současnosti je producentem muzikálu Noc na Karlštejně znovu na Karlštejně. Vedl marketingovou komunikaci a program TV Barrandov, mediálně zastupuje Český národní symfonický orchestr, je scenáristou či producentem mnoha úspěšných televizních pořadů (např. Královny popu). V pověření Dagmar Havlové produkoval Poctu Václavu Havlovi v Národním divadle. Od poloviny 90. let je velmi aktivní v charitě.

Rubikova kostka vnímání kvality ve zdravotnictví

MUDr. Miroslav Verner, lékař, vedoucí laboratoří v Nemocnici České Budějovice, a. s., Zdravotně sociální fakulta JU v Českých Budějovicích

Autor, na základě své zkušenosti původně praktického lékaře, později ambulantního internisty, lékaře specialisty v oboru klinické biochemie a přeměny látkové, vedoucího odborného týmu, zdravotnického manažera a osoby odpovědné za kvalitu, ale také člověka majícího zkušenost „spotřebitele zdravotní péče“ (tedy pacienta), představí ve své přednášce pohled na změny společenského prostředí a systému zdravotnictví z různých úhlů pohledu na kvalitu (jakost) a její vnímání různými aktéry, kterých se tato problematika dotýká. Zdůrazní rozpory mezi proklamacemi a realitou a nutnost vnímání především „lidské a společenské dimenze“ zdravotnického systému.

Doktor Verner absolvoval Lékařskou fakultu Univerzity Karlovy v Hradci Králové. Atestován z všeobecného lékařství – 1989, vnitřního lékařství – 1992 a klinické biochemie – 1995. Po dvouletém postgraduálním školení ve vojenské nemocnici pracoval jako praktický lékař, později též internista. Od roku 1995 primář oddělení klinických laboratoří v ON České Budějovice, poté od r. 1996 primář Oddělení klinické biochemie Nemocnice České Budějovice, a. s., od r. 2004 ředitel Centrálních laboratoří. Hlavním odborným zájmem je metabolická péče, lipidologie, buněčné mediátory. Od r. 1998 vyučuje klinickou biochemii na Přírodovědecké fakultě Jihočeské univerzity a od roku 2002 též na Zdravotně sociální fakultě JU. Je členem České společnosti klinické biochemie (čestný člen od r. 2009), České společnosti lékařské informatiky a České společnosti klinické farmakologie.

Interpretace kresbou

Michaela Žemličková, výtvarnice

Nejsem zvyklá přednášet, vyjadřuji se neverbálně. V čase vyhrazeném mé přednášce proto budu ukazovat svá díla. Pokusím se u toho vyprávět účastníkům

konference o kresbě, kterou považují za latinu v umění, o hledání podstatného. O malování myšlenek svojí vlastní hrou linek, o tom, že čím méně výrazových prostředků je použito, tím složitější je vyjádřit myšlenku a obsah (emoce, jemnost, energii, nadsázku, ...). Možná proto mám ráda jednoduchost a čistou linii perokresby.

Michaela Žemličková žije a tvoří v Českých Budějovicích, studovala u akademického sochaře a pedagoga Františka Postla. Ve své tvorbě používá klasický způsob kresby perem a štětcem. V tvorbě převažuje černá a bílá, nevyhýbá se však ani barevným kombinacím. Má originální styl kresby jedním tahem, pro její práci je typická jednoduchá moderní linie, umělecká zkratka. Kresby tuší jsou vytvořeny na ručních a akvarelových listech. Její díla jsou v soukromých sbírkách a galeriích u nás i v zahraničí. Je autorkou pamětního listu pro hlavní město Praha a Obecní dům. Její díla je možno zhlédnout v pražském Mánesu. Pro rok 2017 byla přizvána k účasti na evropském biennale pořádaném mezinárodní asociací IWS a k účasti na EXPO 2017, které se bude konat v kazašské Astaně.

VYZVANÝ MULTIPOSTER – ABSTRAKT A MEDAILONEK AUTORA

Kvalita medicíny ve výtvarné zkratce

Dr. med. Jan Tomaschoff, neurolog, psychiatr, psychoterapeut a karikaturista, Düsseldorf, Německo

Abstrakt:

Doktor Tomaschoff vystudoval medicínu, pracuje jako neurolog a psychiatr v Düsseldorfu. Jeho koníčkem je karikatura, amatérem ovšem už dávno není. Kreslí například pro jeden z největších německých deníků – Die Welt, pro týdeník Medical Tribune, publikuje v tradičních humoristických časopisech německy mluvící Evropy; v berlínském Eulenspiegel a švýcarském Nebelspalteru. Je držitelem mnoha ocenění za karikaturu, mimo jiné v roce 2006 obdržel od Svazu novinářů Německou cenu za karikaturu, prestižní ocenění má ze soutěže OSN Ranan Lurie 2009 a 2012, ceny má z mezinárodních soutěží v Belgii, Japonsku, Itálii, ČR. První samostatnou výstavu v rodné České republice měl v roce 1992 v Malostranské besedě, od té doby u nás vystavoval mnohokrát. Vydal v Německu čtyři knihy kreslených vtipů, v ČR se jeho karikatura objevila v knížce „Medicína založená na důvěře“ a dál v právě vycházející knize „Kvantifikace ve vědách o člověku. Jak upřímně miluje Hana Zdeňka?“.

PŘEDNÁŠKY – ABSTRAKTY

(Seřazeno abecedně dle příjmení prvního autora)

Kontext, interpretace, překlad: problematika aktuálního členění větného

Context, interpretation, translation: issues of current sentence breakdown

Mgr. Miroslava Aurová, Ph.D., Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Filozofická fakulta

Cílem příspěvku je představit místo interpretace v procesu překladu na příkladu jazykového jevu aktuálního členění větného, vykazuje-li výchozí jazyk relativně pevný slovosled (španělština) a cílový jazyk naopak relativně volný slovosled (čeština). Je nasnadě, že překladatel se musí „rozhodovat“ (conf. překlad jako rozhodovací proces dle Jiřího Levého) a volit různá paradigmata, nicméně zajímavá otázka tkví právě v tom, na základě jakého jazykového materiálu výchozího jazyka překladatel svá rozhodnutí činí, zvláště v situaci, kdy „jazyky se liší ne tím, co mohou vyjádřit, ale tím, co vyjádřit musí“ (Roman Jakobson).

The aim of the contribution is to present the role of the interpretation in a translation process through the example of the linguistic phenomenon of functional sentence perspective, when the original language displays a relatively fixed word order (Spanish) and the goal language has a relatively free word order (Czech). It is logical that a translator has to make a decision (conf. “translation as a decision process” according to Jiří Levý) and to choose different paradigms, nevertheless a very important question arises about on what basis the translator makes his decision, especially if “languages differ essentially in what they must convey and not in what they may convey” (Roman Jakobson).

Afiliace ke grantu: GAČR17-20553S

Kvalitní výuka pohledem žáků

Quality education from the pupil’s point of view

Mgr. Ingrid Čejková, Masarykova univerzita, Filozofická fakulta, Ústav pedagogických věd

Příspěvek řeší otázku v rámci pedagogického konceptu zvaného hlas žáků, a to otázku hodnocení kvality výuky. V literatuře je představeno nepřeberné množství kritérií kvalitní výuky, avšak obvykle absentují ta, která staví na hodnocení samotných žáků. Na příkladu nahrávek třiceti dvou vyučovacích hodin literatury na gymnáziu a rozhovorů se žáky je ilustrována podoba velmi dobře hodnoceného vyučovacího předmětu. Jedním z klíčových kritérií kvalitní výuky je z pohledu

žáků možnost vlastní participace na výuce, tedy koncept angažovaného učení. Přičemž se nezdá být pravdivé tradiční tvrzení, že čím více jsou žáci angažováni, tím klesá intelektuální náročnost výuky. Dalším z kritérií je také možnost zažívat ve výuce úspěch, přičemž úspěch hledejme spíše ve výukové komunikaci než ve známkování.

The paper deals with the question of the educational concept called the Pupils' Voice, i.e. the question of teacher evaluation. Lot of criteria of quality teaching is presented in literature, but usually the criteria building on the pupils' evaluation is absent. Very well evaluated school subject is illustrated on an example of 32 recordings of high school literature lessons and interviews with pupils. One of the key criteria of quality teaching, from the pupil's point of view, is their participation during the lesson, i.e. the concept of engaged learning. While it does not seem to be a traditional claim that the more pupils are engaged, the more decrease the intellectual demands of lesson. Another criterion is the opportunity to experience success in teaching, while we need to search for this success in the pedagogical communication rather than in grading.

Fenomenologie malby ženského aktu

Phenomenology of female nude painting

Prof. PhDr. Ivo Čermák, CSc., ¹Psychologický ústav AV ČR, v. v. i., Brno; ²Fakulta sociálních studií MU, katedra psychologie

Malíř verbalizující svoji zkušenost s procesem tvorby ženského aktu nechává postupně vystoupit horizonty *tělesnosti, barvy, bezděčného gesta i aranžované scenérie, vytěsněné sexuality a kontrolované erotiky, přirozenosti pocitování setkání v situaci malby, vizuálního objevu jako důsledku svobody v hranicích estetické organizace, vlastní potřeby malovat a obecně lidské potřeby stále vidět akty, napětí mezi malířem a modelkou transformující se do touhy vytvořit esteticky krásnou reprezentaci ženského těla, ženy jako živé individuality, ženy jako umělecky petrifikovaného objektu...*, které sytí ontologickou strukturou lidského bytí a jsou též stavebními kameny jedinečného příběhu.

The painter, verbalizing his experience with the process of female nude painting, lets gradually emerge horizons of *corporeality, colour, inadvertent gesture, disposed scenery, displaced sexuality, controlled erotic sense, encounter in painting situation as a feeling of naturalness, visual discovery as a consequence of freedom bounded by an aesthetic organisation, his own need for nude painting and a universal human need for nude seeing, tension between the painter and a model transforming itself into the desire to create aesthetically beautiful female body representation, female as a vivid individuality, female as an artistically petrified object...*, that are both source of ontological structure of human being and also building blocks of unique story.

Subjektivní teorie welfare

Subjective theory of welfare

PhDr. David Černý, Ph.D., Ústav státu a práva AV ČR

Subjektivní teorie welfare mapují polaritu welfare na polaritu subjektivních postojů. Subjekty welfare hrají klíčovou roli v určování, kdy je jejich život z prudenciální perspektivy dobrý, špatný, kdy se zhoršuje, či zlepšuje. Subjekt tak vlastně svůj život interpretuje ve světle vlastních principů. Ve svém příspěvku se pokusím ukázat, že subjektivní teorie welfare nejsou korektní, což může být důvodem k přijetí nějaké teorie objektivní, která zcela odhlíží od toho, jak subjekty welfare svůj život interpretují.

Subjective theories of welfare map the polarity of welfare onto the polarity of subjective attitudes. Subjects of welfare play a key role in determining, from a prudential perspective, whether their lives are good or bad, whether they are getting better or worse. Thus, subjects of welfare interpret their lives in the light of their own principles. In my contribution, I shall be trying to show that subjective theories of welfare are incorrect. This fact may be a reason for accepting an objective theory of welfare, in which the subjective attitudes and interpretations of one's life are not taken into account.

Afiliace ke grantu: TO AV21 Současná etika

Jak spolu souvisí stavba a funkce aneb Jak se hádá duše s tělem?

How structure and function are related, or How the soul argues with the body?

MUDr. Pavel Dohnal, Nemocnice České Budějovice, a. s.

Funkce, jak známo, je schopna, pokud je dostatečně trpělivá a cílená, přetvářet hmotu, a to tak, aby této hmotě usnadnila lépe fungovat. Snad by se slušelo vyjádřit přesněji a nahradit trochu obhroublé slůvko „fungovat“ souslovím „chovat se kreativně a tím posvěcovat smysl a účel své vlastní existence“. Pokud se dopustíme dalšího zobecnění a vypomůžeme si v dnešní době tak populárním přirovnáním, jedná se vlastně o jakýsi permanentní konflikt hardwaru se softwarem, pokud na celou záležitost nahlédneme více nadčasově, napadne nás, že se, snad jen v trochu jiném hábitu, zase jen hádá Duše s Tělem.

Stavba pohybového orgánu, a je celkem lhostejné, zda se jedná o kost či sval, souvisí úzce s funkcí. I kost je živá tkáň, jež se neustále podrobuje potřebě funkce, pro kterou existuje. Pokud se totiž týká pohybu, tam je to celkem jasné, kde je funkce a kde struktura. Pohyb jako funkce je cosi zcela nehmotného, a přesto díky pohybu, který je především cílený, se nakonec materie mění, svalov-

vé skupiny buď užíváním zbytnují, nebo naopak nepoužíváním zakrňují. Zajímavé je například se zamyslet nad tím, co se stane, když se zlomí kost a není možné ze závažných důvodů zlomeninu znehybnět nějakou fixací. V místě zlomeniny se po čase začne vytvářet jakési ústrojí podobné kloubu, dokonce jej napodobuje typem tkání, z kterého je kloub sestaven. Pochopitelně se jedná o jakýsi zvrácený model něčeho, co svůj smysl (funkci) marně hledá. Pakloub je orgán vzniklý spíše z jakéhosi čirého zoufalství hmoty, která ztratila své správné uplatnění. Můžeme mluvit o čirém zoufalství, zrovna tak však můžeme tuto živou hmotu obdivovat, že její vášeň reprodukovat se prostřednictvím funkce je nezdolná i v tak nepatřičných situacích.

O další stupeň komplikovanější je naše snaha ujasnit si, jak je to se vztahem funkce a tkáně složitější organizace. Vztah hmoty a funkce, v tomto daném případě vztah mozku a myšlenky, tedy právě tam, kde se hádá duše s tělem. A v čem je vlastně komplikovanější tento vztah myšlenky a mozku oproti vztahu orgánu pohybu a pohybem samým? V prvním případě mezi duší a tělo často vstupuje slovo. A to nejen v situaci kontaktu dvou osob, ale velmi často i v případě osoby samé. Dobře víme, o čem je řeč, mluvíme-li o tzv. vnitřním hlasu. Je to jakási naše obezlička se pokusit lépe zformovat jakýsi náhodný nálet myšlenek a pocitů vyvěrajících v dané situaci z našich emocí. Vnitřní hlas pomocí myšlenek vytváří slova, a tato slova ve vnitřním monologu jsou pak snadněji uchopitelná a my jsme nachystáni snadněji reagovat na takto vnitřně vytvořená slova. Obezlička se však stává takřka jedinou volbou při transportu myšlenky interpersonálně.

Dochází tak k mnohonásobnému zkreslení. Již dříve zmíněná nahodilá směs pocitů a reakcí na dané podněty, něco, co ještě nelze nazvat v žádném případě slovem, snad jakousi pro daný okamžik jedinečně formulovanou emocií, se transportuje do slova, jež může být vícevýznamové, a především vnímání tohoto slova je významně odvislé od situace, kdy a jak prostřednictvím slova nějakou novou informaci vnímáme.

Emoce se vytvářejí v limbickém systému, jenž je z hlediska fylogenetického velice stará část mozku, existující v rámci našeho živočišního druhu ještě dříve, než jsme se naučili číst a psát, ba ani mluvit jsme tou dobou nedokázali. Prapůvod emoce vzniká v důsledku působení signálů z našich vnějších, ale i vnitřních čidel. Tedy prostřednictvím hypotalamu, který je ústředím naší homeostázy, regulátorem příjmu a výdeje energie, jsme informováni, respektive puzeni k emocím v rámci svého vnitřního světa a prostřednictvím zraku, chuti, sluchu, čichu a hmatu jsme informováni a puzeni k emocím z vnějších příčin.

Řeč je tedy reprodukcí myšlenky a myšlenka je stvořena z jakéhosi těžko definovatelného pocitu, tento pocit však určitě není definovatelný žádnou medicínskou vyšetřovací metodou. Uvědomíme-li si, že platí, že řečené slovo je přijato a následně konfrontováno s dříve nabytými zkušenostmi daného posluchače pro dané slovo reprodukující myšlenku navozenou z pocitu a že toto slovo se převádí v myšlenku, jež vytváří v posluchači jakýsi pocit, uvědomíme si, že tento krkolomný transport určitě způsobil velký posun mezi pocitem vypravěče a posluchače.

Jaké možnosti má současná medicína? Jaké informace lze považovat za validní a jaká úskalí přináší získávání takových informací? Jak je to s vyšetřováním funkce a jak s vyšetřováním struktury? Respektive duše a těla?

Stran vyšetřování těla, respektive hmoty, jsme pokročili mílovými kroky a problém nastává především s interpretací výsledků vyšetření. Vyšetřování funkce je však velmi problematické, respektive vyšetřovací nástroje velmi nedokonalé. Jakýsi mlhavý otisk funkce lze zachytit za pomoci pozorování změn elektrického potenciálu na buněčné membráně, tedy za pomoci elektrofyziologických vyšetření. Klikyháky zobrazující se na displeji počítače jsou na dlouhé hony vzdáleny popisu funkce, tedy pohybu, tím méně myšlenky. Funkční magnetická rezonance se pokouší definovat funkci pomocí markerů svědčících o intenzitě metabolismu, ale ani tyto ukazatele nesvědčí o věrohodnosti, což potom vezmeme-li si na pomoc slovo, například při psychologickém vyšetření, popisujeme jen opis. Medicínské závěry jsou asi nejvíce zkresleny slovem, ať již sděleným, či za pomoci tzv. vnitřního hlasu. Je třeba zohlednit i míru očekávání nějaké informace, jež by přijít mohla, ta samotnou informaci může zkreslit k obrazu svému – ať se jedná o šelest, fantomovou bolest, placebo efekt, či klasifikaci nemocí a další situace.

How structure and function are related? If enough patient and targeted, function, as it is known, can transform matter, so that this matter can facilitate better work. Perhaps it would be appropriate to express more accurately and replace the little bit coarse word "function" with a phrase "act creatively and thereby hallow the purpose and meaning of its existence". If we continue in generalisation and help out ourselves with such popular comparison nowadays, we are actually talking about permanent conflict of hardware with software. In a more timeless view of this problem, we can think that, perhaps in a slightly different robe, the Soul and the Body altercate.

Ako pacienti rozumejú svojej zmene v psychoterapii: naratívna analýza

How do patients understand their change in psychotherapy: a narrative analysis

**Mgr. Ing. Eva Dubovská; prof. Ing. Mgr. et Mgr. Peter Tavel, Ph.D.;
doc. Jiří Růžička, Ph.D.; Univerzita Palackého, Filozofická fakulta**

Štúdia je súčasťou väčšieho projektu, ktorý bol zameraný na efektivitu a účinné faktory psychoterapie. V rámci tohto projektu bolo v denných stacionároch Psychoterapeutickej a psychosomatickej kliniky Eset v Prahe realizovaných celkovo 74 rozhovorov s 29 pacientami. Rozhovory boli realizované uprostred, bezprostredne po ukončení a následne 6 až 9 mesiacov po ukončení 3-mesačnej skupinovej psychoterapie. Cieľom štúdie bolo popísať, ako si pacienti konštruujú

príbehy o svojej zmene v psychoterapii, ako sa tieto príbehy vyvíjajú v čase a aká je naratívna štruktúra týchto príbehov.

V tomto príspevku sa zameriame na pacientov, ktorí dosiahli najväčšie zlepšenie ($n = 8$) a výsledky prezentujeme prostredníctvom kategórií: téma zmeny, aktérstvo, positioning a hodnoty/presvedčenia o zmene.

The study is a part of larger project, aimed at efficiency and therapeutic factors in group psychotherapy. A total of 74 interviews with 29 patients were realized in day care center of Psychotherapy and psychosomatic clinic ESET in Prague. The interviews were realized in the middle of a 3-month therapy, immediately after completion of therapy and there were also 6 to 9 months follow up interviews. The goal of the study was to describe how patients construct their stories of change in therapy, how these stories evolve in time and what the narrative structure of these stories is.

In this contribution we focus on patients, who achieved the most significant improvement ($n = 8$) and results are presented within categories: thematic lines of change, agency, positioning, and values and beliefs about change.

Afiliace ke grantu: GAČR „Efektivita a účinné faktory psychoterapie v ČR“ 14-35577S

Čtení stylu – hermeneutická spirála ve hře

Reading style – hermeneutic spiral in the game

Mgr. Ondřej Hrabec, Ph.D.¹; PhDr. Iva Poláčková Šolcová, Ph.D.²

¹ *Masarykova univerzita, Pedagogická fakulta, katedra psychologie*

² *Psychologický ústav AV ČR*

Původní význam slova styl se pravděpodobně váže k řeckému „stilus“, tedy špičatému nástroji užívanému k psaní. V dnešním světě je stylus znám spíše jako pomůcka pro obsluhu tabletu, což však nic nemění na konečném užití – za pomoci stylu vtiskujeme podpis vlastní činnosti. Obsahem příspěvku bude představení různých rovin čtení stylu, a to konkrétně na oblasti soutěžního hraní digitálních her. Právě v konfrontaci dvou rivalů či týmů se ukazuje výkladová spirála boje v předvídání budoucnosti partie a porozumění intencionalitě protivníka. Důmyslnost tohoto procesu u špičkových hráčů nabízí srovnání s prací výzkumníka uplatňujícího kvalitativní metody, ale i s obecnými postupy utváření teorie mysli druhých v rámci dalších odvětví lidské činnosti a epizod života.

The origin of word style is probably tied with the Greek “stilus”, which refers to a pointed tool used for writing. In modern meaning stylus is rather known as a tool for operating a tablet. However, the final application of style is the same – we imprint the signature to our actions. The content of this report will be introducing the different levels of reading style, specifically in competitive video

gaming. The struggle of two rivals or teams represents a hermeneutic spiral in which both sides try to predict a future state of game and intentionality of opponents. The intricacy of this procedure offers a comparison with qualitatively oriented research as well as processes of theory of mind that are connected with other episodes and areas of human activity.

Afiliace ke grantu: GA17-02634S

Metafora jako nástroj interpretace

Metaphor as a tool of interpretation

doc. PhDr. Vladimír Chrz, Ph.D.; prof. PhDr. Ivo Čermák, CSc., Psychologický ústav AV ČR

Od druhé poloviny 20. století můžeme v psychologii a dalších oborech zaznamenat zvýšený zájem o metaforu. Koncept pocházející původně z oblasti poetiky je přenášen (jako téma i jako interpretační nástroj) do různých humanitních a sociálních věd. Jak si lze tento zájem vysvětlit? Metafora je jedním ze základních způsobů, jakým je strukturována lidská zkušenost. Podle Lakoffa a Johnsona spočívá metafora v chápání a prožívání jednoho druhu věcí z hlediska jiného druhu věcí. Cestou metafory je rozšiřováno a prohlubováno spektrum lidské zkušenosti. Všude tam, kde nás (z teoretických či praktických důvodů) zajímá lidská zkušenost, může být metafora podstatným nástrojem interpretace. Budou ukázány příklady z řady oblastí výzkumu i praxe, kde zřetel k metafoře vede k obohacení naší zkušenosti.

Metaphor was originally conceptualized as a device in poetics. Since the second half of the 20th century metaphor is used in social sciences including psychology as a topic and as an interpretative tool. How to explain this shift? Metaphor is a fundamental way how human experience is structured. Metaphor could be defined as understanding and experiencing one kind of thing in terms of another (Lakoff, Johnson). Metaphor has the capacity for amplifying and deepening human experience spectrum. Metaphor can be thus an essential tool for interpretation of human experience in theory and practice as well. Metaphor enriching our experience will be illustrated by examples from research.

Afiliace ke grantu: GAČR, 16-17529S

Mesto ako osobnosť a jej priemet v urbánnej sémiotike

The city as personality and its projection in urban semiotics

doc. Mgr. Matej Jaško, PhD., Slovenská technická Univerzita v Bratislave, Ústav manažmentu, Odd. priestorového plánovania

Urbánne prostredie je príkladom azda najvyššej miery komplexity. Mesto nie je len geografickou a administratívnou jednotkou, ale je predovšetkým zložitým mnohoúrovňovým sociálnym systémom. Tento systém je systémom dynamickým a neustále sa meniacim. Náš príspevok sa pozerá na mesto z hľadiska urbánnej sémiotiky – interpretujúc mesto ako sociálny systém pevne lokalizovaný v teritóriu, postavený na gramatike priestorových vzorcov a produkuje širokú škálu symbolických obsahov. Mestský „metatext“ je zároveň projekciou dominantných ideologických obsahov, hodnotových predstáv či mocenských konfigurácií ovládajúcich súčasnú spoločnosť. Filozofia nášho príspevku vychádza z metaforickej analógie identity mesta a ľudskej identity.

The urban environment or any given city is an example of the utmost complexity created by human being. City is not the mere geographical and administrative unit, but it is rather a multilevel social system. This system is highly dynamic and is constantly changing. Our contribution is approaching the city from the urban semiotics point of view – city is being interpreted as a social system localised in territory, based upon the grammar of spatial patterns and producing variety of symbolic meanings. Urban “metatext” is a projection of dominant ideological contents, value patterns as well as power configurations ruling contemporary society. Philosophy of our contribution is based upon the analogy between identity of the city and human identity. Each city has its unique personality.

Kvalitatívni výzkum v pastorální teologii

Qualitative research in pastoral theology

doc. Mgr. Michal Kaplánek, Th.D., Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Teologická fakulta

V příspěvku budu informovat o vývoji kvalitativního výzkumu v oblasti praktické teologie, zejména v rámci mezinárodní vědecké organizace ISERT (International Society for Empirical Research in Theology). Jako příklad uvedu vlastní zkušenosti s kvalitativním výzkumem v rámci již proběhlých i probíhajících projektů (biografické impulzy pro rozhodnutí ke křtu, smýšlení mladých věřících, výzkum „posvátno“ v životě mládeže).

In this paper, I will inform about developments of qualitative research in the field of practical theology, especially within the international scientific organization ISERT (International Society for Empirical Research in Theology). As an example I will present my own experience with qualitative research in the framework of past and ongoing projects (biographical impulses for the decision to be baptized, thinking of young believers, and research of theme “holiness” in the life of youth).

Porozumenie opozície ja verzus ty v ranom veku u detí osvojujúcich si slovenčinu (príspevok psycholingvistiky k porozumeniu textu)

Understanding the position of me versus you at an early age in children embracing the Slovak language (psycholinguistics contribution to the understanding of the text)

prof. PaedDr. Jana Kesselová, CSc., Prešovská univerzita

Hermeneutická špirála je osobitne dobre pozorovateľná v ranom vývine reči. V interakcii dieťaťa so sociálnym okolím je porozumenie dočasné a podlieha neustálej revízii. Tzv. reálne významy (významy, ktoré jazykové jednotky majú pre dieťa) a ideálne významy (významy pre dospelých) identické nie sú. Navyše jestvujú aj také jazykové prostriedky, ktorých referencia sa pri každom použití mení. Takými sú aj prostriedky sociálneho odkazovania na seba a partnera dialógu: ja/ty, môj/tvoj. Výskum zacielený na porozumenie sociálnych významov v ranom veku využíva kvalitatívnu longitudinálnu metódu (audiovizuálne nahrávky a transkripty) a metódu kódovania dát. Výsledkom je poznanie, ako sa konštruuje porozumenie antropologického protikladu ja verzus druhí u najmladších používateľov slovenčiny.

The hermeneutic spiral is particularly well seen in early development of child's speech. During the interaction of a child with his or her social background understanding is temporary and under constant revision. So-called real meanings (meaning that a language entity has for a child) and ideal meanings (meaning that a language entity has for an adult) are not identical. Moreover, there are language means with reference depending upon their use; such as means of self-reference and partner reflexivity in a dialogue: I/you, mine/yours. The research aimed at understanding social meanings at an early age is using qualitative longitudinal method and method of data-coding. We learned how the contours of anthropological opposites of "me versus you" evolve in culture of one's language.

Afiliace ke grantu: VEGA 1/0099/16 Sociálna a personálna deiza v slovenčine

Psychoanalytická interpretace (aneb psychoanalytik v akci)

Psychoanalytic interpretation (or the psychoanalyst in action)

doc. PhDr. Jiří Kocourek, Ph.D., Institut aplikované psychoanalýzy

Psychoanalýza; Psychoanalytická technika; Subjektivní svět analýzy; Význam verbálních a nonverbálních projevů; Význam nevědomí a jeho determinace našeho života.

Psychoanalysis; Technique of psychoanalysis; Subject world of psychoanalysis; Meaning of verbal and nonverbal expressions; Meaning of unconsciousness and its determination of our life.

Narativní analýza životních příběhů žen trpících agorafobií – interpretace potíží a potíže interpretace

Narrative analysis of life stories of women suffering from agoraphobia – interpretation of difficulties and problems of interpretation

PhDr. Magdalena Koťová, Ph.D., Pražská vysoká škola psychosociálních studií

V rámci příspěvku je nastíněna narativní analýza životních příběhů a narativních rozhovorů s ženami trpícími agorafobií (10 participantek). Získaná výzkumná data jsou analyzována pomocí metody kategoriálně-formální analýzy. V rámci výzkumu byly stanoveny výzkumné cíle: analyzovat význam onemocnění v životě participantek, popsat individuálně specifickou podobu onemocnění, analyzovat individuální význam a smysl, který svému onemocnění participantky výzkumu prostřednictvím vyprávění dávají, popsat jednotlivé aspekty ztvárnění života. Cílem byl též popis způsobů, jakým svou nemoc participantky zvládaly, a to včetně terapie. Autorka předkládá výsledky studie, poukazuje na metodologické obtíže interpretace vyprávění, tematizuje i využití tzv. „fiktivního narativu“.

In the contribution the narrative analysis of life stories as well as the interviews with women suffering from agoraphobia (10 participants) is outlined. The received research data were analysed using the categorical-formal analysis. Following research objectives were set: to analyse the importance of the disease in the lives of the participants, to describe the individual specific form of the disease, to analyse the individual meaning and purpose attributed by the participants to their disease, and to describe the diverse aspects of life depicting. The aim was also to learn about the ways participants manage their disease including the use of therapy. The author presents the results of the study, points out the methodological problems of narrative interpretation and discusses the use of so called “fictional narrative”.

Historická antropologie – poznání, porozumění, nebo psaní o dějinách?

Historical anthropology – knowledge, understanding or writing about history?

Mgr. et Mgr. Lucie Kovandová, DiS., Univerzita Karlova v Praze, Fakulta humanitních studií

Historiografie se neustále mění a je obohacována teoriemi a poznatky mnoha dalších vědních disciplín, interdisciplinarita tak nabývá na významu. Od osm-

desátých let 20. století se i v našem badatelském prostředí setkáváme s historickou antropologií, oborem/přístupem/paradigmatem na pomezí historie a antropologie. Co je to historická antropologie? Jedná se o nový badatelský přístup zabývající se obdobím raného novověku, nebo o jiný způsob, jak o dějinách psát? Přestože o historické antropologii byla napsána řada článků, mnozí zahraniční badatelé se k ní otevřeně hlásí a někteří čeští historici se jí nechávají volně inspirovat, stojí historická antropologie stále nad propastí a čeká na záchranné lano, které by ji nasměrovalo do bezpečného prostoru, v němž by mohla rozvíjet svůj potenciál.

Historiography changes continuously and is enriched by theories and knowledge of many scientific disciplines and the interdisciplinary becomes more important. From the 1980s historical anthropology got into the centre of research interest. What is historical anthropology? Is it a discipline, approach or paradigm between history and anthropology? Is it a new research approach interested in early modern times or another way to write about history? Historical anthropology still stands on the precipice and waits for a lifeline to get it to safety, where it could evolve.

Afiliace ke grantu: Prvouk

Cesta z komunity do školy

Road from community to school

Mgr. Estera Kövérová, PhD., Univerzita Komenského, Pedagogická fakulta, Katedra sociálnej práce

Vo svojom výskume som sa zamerala na mladých ľudí z marginalizovaných róm-ských komunit úspešných v stredoškolskom vzdelávaní. Pracovala som s konceptom pozitívnej deviácie. Snažila som sa zistiť, čo je pre týchto mladých ľudí v ich vzdelávacej kariére podporujúce a akú úlohu v tom zohráva komunita.

In my research I focused on young people from the marginalized Roma communities, who were successful in high school education. I worked with positive deviance concept. I tried to find out what is supportive for these young people in their school career and what role does the community play in it.

Afiliace ke grantu: VEGA

Kognitívni hermeneutika

Cognitive hermeneutics

Mgr. Jan Krása, Ph.D., Masarykova univerzita, Pedagogická fakulta, katedra psychologie

Příspěvek ideově navazuje na hlubinnou hermeneutiku prof. Hrocha. Východiska ovšem nebere v analytické psychologii C. G. Junga, ale v širokém proudu kognitivní psychologie a zde především ve vývojové kognitivní psychologii a ve studiu utváření mentálních reprezentací a konceptuálních systémů. Příspěvek nejprve seznamuje se základním rámcem přístupu a poté se krátce věnuje aplikaci: výkladu magického myšlení z perspektivy kognitivní hermeneutiky. Magické myšlení zde není chápáno jako jev patřící jen daleké minulosti, ale hlavně jako způsob myšlení, který tvoří východisko vědeckého myšlení a se kterým se setkáváme dennodenně.

This paper ideologically builds on the Depth hermeneutics of prof. Hroch. Background does not lie, however, in analytical psychology of C. G. Jung, but in the broad stream of cognitive psychology, and especially here in the developmental cognitive psychology and in the study of the formation of mental representations and conceptual systems. The paper first introduces the basic framework of cognitive hermeneutics approach and then briefly examines the application: the interpretation of magical thinking from the perspective of cognitive hermeneutics. Magical thinking is not seen here as a phenomenon belonging to a distant past, but mainly as a way of thinking that forms the basis of a scientific thinking, and which we encounter every day.

„O čem se tu vlastně bavíme?“ Přesahy opětovného kontaktování (ex)uživatelů stimulantů

„What we are there actually talking about?“ The overlaps of repeated contact of (ex) users of stimulants

Mgr. Josef Krejčí, Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, katedra psychologie

Příspěvek pojednává o opětovném kontaktování respondentů z let 2011/12, kdy byly provedeny rozhovory zaznamenávající skončení užívání stimulantů bez odborné pomoci. Hlavním podnětem pro další navázání spolupráce byl fakt, že si respondenti v prvních vyprávěních ponechávali možnost pro navrácení se k užívání. Ke konci roku 2016 byly „druhé“ rozhovory provedeny s pěti (ex)uživateli. Nejen na základě analytické práce s rozhovory se začíná objevovat značné množství otázek. Kupříkladu zda opětovné setkání pojmout jako: nástroj pro určení, co daný respondent dodržel a v čem „lhal“; zda je možné napříč příběhy sledat styčné body vedoucí k úzdravě jedince; nebo nakolik k nám skrze druhý příběh promlouvá tentýž člověk jiným „hlasem“?

The presentation describes the repeated contacting of respondents who were interviewed during the years 2011/12 when they would stop using stimulants without professional help. Respondents indicated the possibility of returning back to the use of stimulants in their first interviews which was the main impulse for further cooperation. At the end of 2016 “second” interviews with

five (ex) users were conducted. Considerable number of questions has arisen after conducting the interviews, such as whether to use the repeated interviews as a tool to determine what respondents fulfilled and what they "lied" about; whether it is possible to find common patterns that lead to one's recovery; and to what extent the same person talks to us through the second story with a different "voice"?

Extrémní metal „zvenčí“ – ohnisková skupina

Extreme metal „from the outside“ – a focus group

Bc. Jan Lazar, Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta

Príspevek bude pojatý formou ohniskovej skupiny a má dva ciele. Prvým je použitie ohniskovú skupinu ako zdroj dát pre výskum zabývajúci sa skúsenosťami muzikantů extrémního metalu. Tato data pomohou formulovat pohled na extrémní metal „zvenčí“ a postavit ho jako protiváhu vůči výpovědi samotných muzikantů (metal „zevnitř“). Druhým a hlavním cílem pro konferenci je ale poskytnout diskusi nad materiálem spojeným s extrémními žánry metalové hudby (např. death metal). Účastníkům budou předloženy produkty takovýchto žánrů – audiovizuální tvorba, záznamy z koncertů, texty aj. Ohnisková skupina umožní vznik diskuse, na jejímž základě bude společně formulován obraz extrémního metalu „zvenčí“. Z důvodu sběru dat bude příspěvek nahráván.

The presentation will take the form of a focus group and has two goals. The first objective is to use the focus group as a data source for research of extreme metal musicians. This data will help in formulating the view on extreme metal "from the outside" and putting it against statements of the musicians themselves (metal "from the inside"). The second and main objective for the conference is to facilitate a discussion over the material associated with extreme genres of metal (e.g. death metal). Products of such genres will be presented to the participants – audiovisual production, concert recordings, lyrics etc. The focus group discussion will allow formulating an image of metal "from the outside". The focus group will be recorded due to data collection.

Všímavost a vhled jako cesta vedoucí k porozumění

Mindfulness and insight as a way towards understanding

doc. RNDr. Ivana Loučková, CSc., Ostravská univerzita, Fakulta sociálních studií

Možnost porozumění nějakému textu, tak i předání získaného porozumění lze prostřednictvím kultivování osobnostních vlastností badatele. Zejména se jedná o rozvíjení vybraných řídicích schopností mysli. Klíčovou roli hraje všímavost vedoucí ke vhledu do zkoumané problematiky, kterou může být i text. Prohlubová-

ní porozumění je zajišťováno opakovaným návratem ke zkoumané problematice. Lze použít metodický postup, který všímavost badatele rozvíjí a který umožňuje sdílení, resp. předání daného porozumění prostřednictvím integrovaného paradigma (triády prožívání-vědění-jednání). Paradigma aplikovatelné v rámci zkoumané problematiky důsledně rozlišuje „slovo“ jako teoretický koncept a „skutečnost“ jako jeho průmět v rovině empirické (zkušenostní).

The possibility of understanding any text and the handover can be obtained through cultivating the personality traits of the researcher. Notably selected managerial abilities of the mind can be cultivated. Mindfulness plays a key role leading to insight into the issues, which can be the text. Deepening of understanding is ensured by repeated return to the examined issues. Methodology which develops the researcher's mindfulness and enables sharing, resp. a handover of understanding through an integrated paradigm (experiencing-knowing-acting) can be used. Applicable paradigm in the context of the examined issues strictly distinguishes between "word" as a theoretical concept and "reality" as its projection in the empirical level (experiential).

Inklúzia detí z marginalizovaných rómskych komúní: problém majoritných textov

Inclusion of children from the marginalised Roma communities: the problém of the majority of the texts

prof. PhDr. Ivan Lukšík, CSc., Trnavská univerzita, Pedagogická fakulta

Viaceré deti, najmä tie pochádzajúce z prostredia chudoby a z prostredia etnických minorít, majú sťažený prístup k vzdelávaniu, ktoré je považované za základ úspešnej školskej kariéry a sociálnej inklúzie. Na Slovensku sa tento problém týka najmä rómskych detí a špecificky detí z marginalizovaných rómskych komúní. Cieľom štúdie je preskúmať, či a ako problémy vzdelávania týchto detí súvisia s politickým diskurzom, vzdelávacou politikou a či nepravdom aj s akademickým diskurzom, ktoré sú základom vysokoškolských učebníc a vzdelávania učiteľov.

Some children, especially those living in poverty and from ethnic minority backgrounds, have difficulty accessing education. This is despite the fact that education is considered to provide the foundations to a successful education and social inclusion. In Slovakia this issue primarily affects Roma children, specifically those from marginalised Roma communities. The aim of the article is to explore how the issue of schooling and education for this group of children relates to the political discourse and education policy, and consider whether this stems from the academic discourse on which higher education textbooks and teacher training are based.

Afiliace ke grantu: VEGA: Gramotnosť ako nástroj sociálnej inklúzie detí zo sociálne znevýhodneného prostredia, č. 2/0140/15

Divadlo jako okno do duše člověka s mentálním postižením

Theatre as a window into the soul of a person with mental disability

Bc. Anna Macková, Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta

Může se divadlo stát oknem do duše člověka? Ve své diplomové práci se zabývám kvalitativní analýzou autobiografického divadelního představení, které vzniklo podle deníků ženy s mentálním postižením. Jelikož jsem součástí divadelního souboru, jedná se o výzkum participativní. Podklady pro analýzu tvoří vlastní autentická zkušenost, divadelní scénář a videozáznam představení. Co se prostřednictvím divadla můžeme dozvědět o světě ženy s mentálním postižením? Proč si tvůrce vybral ke zpracování právě tento příběh a jaké umělecké prvky používá ke znázornění životních momentů hlavní protagonistky? A jaký je pohled diváka? Co si z představení odnáší?

Can a theatre become a window to a person's soul? My research is focused on a qualitative analysis of an autobiographical play based on the diaries of a mentally challenged woman. The research is participative since I am a member of the cast. The analysis is based on authentic experience, the script and an audiovisual recording of the play. The presentation shall be focused on the following questions: What can theatre tell us about the life of a mentally challenged woman? Why did the author choose this particular story and what elements of art are used to describe the important life events of the main protagonist? What is the view point of the audience? What experience do they leave with?

Erektivní dysfunkce: příběh diagnózy

Erectile dysfunction: the story of a diagnose

PhDr. Radomír Masáryk, PhD., Univerzita Komenského, Fakulta sociálních a ekonomických věd

Ako pacienti a laici vnímajú lekárske diagnózy či intervencie? Psychológia zdravia a kritická sociálna psychológia ukazujú, že mapovanie predstáv laikov a porovnávanie laického poznania s tým odborným má zásadný význam pre pochopenie pacientov. Príspevok popisuje výskum, ktorý sa v rozmedzí dvanástich rokov zamerl na vnímanie erektilnej dysfunkcie laikmi. Vychádza z dát od 249 účastníkov a účastníčok v 29 fókusových skupinách z rokov 2000, 2003, 2008 a 2012. Teoreticky sa prístup opiera hlavne o teóriu sociálnych reprezentácií a kritizuje pozitivistické a normatívne prístupy k skúmaniu sexuality. Sleduje, ako si otázku erektilnej dysfunkcie a vôbec svojej sexuality či mužskej identity vysvetľujú samotní muži. Popri tom reflektuje aj historický a kultúrny kontext príchodu tejto diagnózy.

How patients and lay people perceive medical diagnoses or interventions? Health psychology and critical social psychology suggest that exploring lay perceptions and comparing lay and expert knowledge may improve how physicians understand their patients. The paper describes the 12 year research that focused on how lay people understand erectile dysfunction. Findings are based on data from 249 participants in 29 focus groups collected in 2000, 2003, 2008 and 2012. Theoretically, the approach draws upon the theory of social representations and criticises positivist and normative approaches to researching sexuality. The report's analyses focus on how men understand erectile dysfunction, sexuality and male identity, while reflecting on the historical and cultural context of this diagnosis

Afiliace ke grantu: Pfizer

Metaforická krajina jako nástroj interpretace zkušenosti

Metaphorical landscape as a tool for interpreting experience

Mgr. Jan Nehyba, Ph.D., Masarykova univerzita, Pedagogická fakulta

Vyjevování se zkušenosti v našem vědomí je často ve středu pozornosti fenomenologicky orientované kognitivní vědy. Ta vyvíjí různé metody založené na perspektivách první a druhé osoby, které se snaží o „odhalení“ toho, jak je nám naše zkušenost zprostředkována v našem vědomí a jak se dostat k podstatě této zkušenosti. Přičemž pro mnoho obtížně uchopitelných zkušeností používáme metaforické pojmy. V rámci příspěvku tak budeme diskutovat potenciál metafor ke znovuoživení zkoumané zkušenosti ve své komplexnosti.

Elicitation of the experience in our consciousness is often within the spotlight of phenomenology in connection with cognitive science. Cognitive science develops various methods of research of experiences based on methods of first and second person perspective. This tries to “reveal” how experience is mediated in our consciousness and how to reach the nature of the experience. We use metaphors for many difficult expressed experiences. We will discuss the potential of metaphors for revitalization of complexity experiences in a qualitative research.

Změna

Change

Mgr. Aleš Neusar, Ph.D., Univerzita Palackého, Filozofická fakulta, katedra psychologie

Měnit se je náročné a ne vždy se nám to daří. Proč bývá změna něčeho důležitého (i nicotného) tak náročná? Proč se neměníme, i když víme, že bychom

mohli žít lépe? Proč držíme status quo a raději trpíme? Čekám, že to víte. Pokud jsme k sobě alespoň trochu upřímní, tak máme dlouhý seznam toho, co se nám změnit „zatím“ nepodařilo. Příspěvek představí výsledky výzkumu, proč lidem změna (ne)šla a co byly hlavní důvody, že se to nakonec (ne)podařilo a jak tomu všemu rozumí.

It is difficult to change and we are not always successful. Why is the change of something important (as well as something irrelevant) so difficult? Why cannot we change even though we know that we could live a better life? Why do we keep status quo and suffer? I expect that you know the answer. If we are at least a little bit open towards ourselves we have a long list of things that failed “so far”. The contribution covers the research outcomes why people can (not) change, what are the main reasons of being (un)successful, and why do people understand it.

Význam zážitku z disciplíny „Dialogické jednání s vnitřním partnerem“ formulovaný v písemných sebereflexích

The significance of the experience of discipline „Dialogic Acting with the Inner Partner“ formulated in written self-reflections

*Mgr. Josef Nota, Ph.D., Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích,
Pedagogická fakulta*

Na katedře pedagogiky a psychologie Jihočeské univerzity došlo k importování disciplíny „Dialogické jednání s vnitřním partnerem“ z katedry autorské tvorby a pedagogiky DAMU v Praze. Od té doby na PF JU běží intenzivní výzkum toho, jak budoucí pedagogové formulují své zkušenosti z tohoto typu přípravného studia do písemných sebereflexí. Sebereflexe nemají předem danou strukturu, zadání a rozsah – jsou autorskou invencí studentů. V příspěvku budou analyzovány subjektivní významy nalezené ve zmíněných písemných formulacích.

The „Dialogical Acting with the Inner Partner“ discipline was imported to the Department of Pedagogy and Psychology of the Faculty of Education (FE) of the University of South Bohemia in České Budějovice from the Department of the Authorial Creativity and Pedagogy of Theatre Faculty of the Academy of Performing Arts in Prague (DAMU). Since that time, there is an intensive research on FE of how the future teachers form their experience of this type of the preparatory study into written self-reflections. Self-reflections do not have given structure, task and range in advance – they are students’ authorial inventions. Subjective meanings found in the mentioned written formulations will be analysed in the paper.

Co je tradice?

What is tradition?

Daniel D. Novotný, Ph.D., Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích,
Teologická fakulta

Termín „tradice“ často užíváme a na tradici se ve svém každodenním životě často odvoláváme. Co je ale tradice? Hledáme-li obecnou odpověď na tuto otázku, dostáváme se do potíží, podobně jako se dostáváme do potíží, chceme-li vysvětlit i jiné, každodenně užívané pojmy jako čas, existence, člověk, porozumění atd. Ovšem zatímco obecně formulovaným otázkám týkajícím se zmíněných fenoménů se tradičně věnuje velká pozornost, téma tradice je ve své obecnosti jen velmi málo reflektované. Ve svém příspěvku se chci nad tímto tématem zamyslet, čerpat budu především z autorů scholastického zaměření (Y. Congar, A. MacIntyre, J. Gracia atd.).

We often use the term “tradition” in our daily life and discourse. But what is tradition? If we want a general answer to this question, we get in trouble, just like we get into trouble when we attempt to explain the nature of other familiar phenomena such as time, existence, human being, understanding, etc. However, while the generally formulated questions concerning these phenomena are traditionally well treated and discussed, the theme “tradition” is in its generality rather neglected. Hence, in my contribution I want to take up this topic, drawing mainly on scholastically oriented authors such as Y. Congar, A. MacIntyre, J. Gracia, etc.

Afiliace ke grantu: „Mezi renesancí a barokem: Filosofie a vědění v českých zemích a jejich širší evropský kontext“ (GA ČR 14-37038G)

Životní styl žen v privátním sexbyznysu

Lifestyle of women in the private sex business

Mgr. Stanislav Ondrášek; doc. PhDr. Bc. Alena Kajanová, Ph.D.; Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Zdravotně sociální fakulta

Hlavním cílem příspěvku je analyzovat vybrané aspekty životního stylu žen v privátním sexbyznysu. Výzkumný soubor představují ženy pracující v privátním sexbyznysu v Jihočeském kraji (předběžné výsledky zahrnují $N = 20$). Byla použita kvalitativní výzkumná strategie, technika biograficko-narativního interview a standardizovaný dotazník VALS a následná analýza dat byla provedena pomocí software Atlas.ti. Životní styl informantek se primárně odvíjí od výše výdělku, který je velmi rozdílný. Existují ale tendence k fixaci na materiální hodnoty v podobě statusových symbolů, jako jsou luxusní kabelky nebo oděvy. Pracovní režim přináší rizika v podobě nadužívání kofeinu, nikotinu, ale i drog.

The main goal of the article consists in analysing selected aspects of lifestyle of women in the private sex business. The research set consists of women working in private sex business in the South Bohemian Region (the preliminary results include $N = 20$). The qualitative research strategy and the technique of biographic-narrative interview was used and completed with the standardized VALS and the subsequent analysis was performed with the help of the Atlas.ti software. The lifestyle of the respondents primarily depends on the amount of their income, which is very different. But there is a tendency to fix on material values in form of status symbols, like cars, luxurious handbags or clothing. The working regime brings risks in form of overuse of caffeine, nicotine, but also of drugs.

Afiliace ke grantu: GAJU 029/2016/S

„Pre mňa význam profesionálneho a kariérneho rastu je význam pre prax.“ ZŠ, 16r praxe

“For me, the importance of professional and career development is of importance for practice.” ZŠ, 16 years of practice

Mgr. Jaroslav Pěnička, Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta

Príspevok prezentuje teoretické a empirické východiská projektu „Motivácia učiteľov k profesnému rozvoju a kariérenmu rastu v Českej a Slovenskej republike“ a parciálne výsledky z focusových skupín realizovaných na Slovensku v roku 2016. Reflektujúc diskurz učiteľov o profesnom rozvoji a kariérom raste a využívajúc metódu „modelovania vo focusových skupinách“ interpretuje výsledky kvalitatívnej analýzy a tým zodpovedá na otázky – aká je proklamovaná motivácia respondentov k profesnému rozvoju a kariérenmu rastu a ako ju interpretujú samotní učitelia.

The contribution presents the theoretical and empirical basis of the project “Motivation of teachers for professional development and career growth in the Czech Republic and Slovakia”, and partial results of the focus groups realized in Slovakia in 2016. Reflecting the discourse upon teachers’ professional development and career growth using “method modelling in focus groups” interprets the results of qualitative analysis thus answers the question – what is proclaimed motivation of respondents for the professional development and career growth, and as interpreted by the teachers themselves.

Afiliace ke grantu: GAUK č. 1110716

Uskřinutí v životní epizodě

Entrapment in a life episode

PhDr. Iva Poláčková Šolcová, Ph.D.; doc. PhDr. Vladimír Chrz, Ph.D.;

Mgr. Ing. Eva Dubovská; prof. PhDr. Tomáš Urbánek, Ph.D.;

Mgr. Ondřej Hrabec, Ph.D.; prof. PhDr. Ivo Čermák, CSc.;

Mgr. Filip Děchtěrenko; Psychologický ústav AV ČR

Stáří tvoří podstatnou část života člověka a stárnutí lze považovat za dynamické období plné ztrát i naplnění. Podle Eriksona si je člověk ve stáří vědom, že jeho život je příliš krátký na nový začátek a změny životní cesty. Nalezení životní spokojenosti tváří v tvář blížící se smrti, akceptace vlastního života, je imperativem vývoje ve stáří a ego-integrity. V našem šetření jsme se zaměřili na to, jak je životní spokojenost vyjádřena a zachycena v životních příbězích seniorů ($N = 164/20$, 65+) a jak konstruována. Vybrali jsme participanty ne/spokojené se životem a hledali, jak a zda je jejich ne/spokojenost v příbězích reprezentována. Výsledky ukazují na ruminaci a uskřinutí v jedné životní epizodě u nespokojených a na variabilitu epizod u spokojených participantů.

Late adulthood constitutes the chief portion of the human lifespan. Erikson suggests that a person knows that his or her remaining life is too short for an attempt to start from the beginning, to try alternate life roads. Finding life satisfaction in one's life in order to come to terms with death is an imperative for development and ego-integrity in the late adulthood. In our research we wanted to understand better if and how is life satisfaction expressed and represented in life stories. From the research sample ($N = 164/20$, 65+) we have selected people high/low in self-reported life satisfaction. Narratives of high satisfied people were dynamic, full of up and downs. Low satisfied people were narratively incarcerated in one life episode.

Afiliace ke grantu: GACR 17-02634S

Vizuální metafora jako předmět výkladu

Visual metaphor as a subject of interpretation

doc. PaedDr. Jan Slavík, CSc., *Západočeská univerzita v Plzni, Pedagogická fakulta*

Příspěvek je zaměřen na možnosti a meze interpretace vizuální metafory v kontextu Goodmanova pojetí exprese. Východiskem argumentace je problém začlenění poznávací perspektivy, resp. ontologie první osoby do Goodmanova konceptu exprese. Goodman ve své filozofické koncepci programově odhlíží od zkušenostní, prožitkové a hodnotové dimenze symbolizace, ta však je v ní skrytě obsažena prostřednictvím jeho pojetí exprese jako metaforické exemplifika-

ce. Příspěvek směřuje k odhalení této Goodmanem opomíjené stránky exprese a k navržení a kritickému posouzení alternativního pojetí konceptu exprese obohaceného začleněním hlediska první osoby. Tento přístup bude ilustrován na konkrétních příkladech interpretování vizuálních metafor v kontextu přípravy výtvarných pedagogů.

The article is focused on the potential and limits of interpretation of visual metaphor in the context of Goodman's concept of expression. The argument is based on the issue of integration of first person cognitive perspective, or ontology, in Goodman's concept of expression. In his philosophical concept, Goodman deliberately overlooks the empirical, experimental and value dimension of symbolization, but it is covertly contained in it through his concept of expression as metaphoric exemplification. The article aims at revealing this aspect of expression, overlooked by Goodman, and at suggesting and critically considering an alternative approach to the concept of expression, enriched by integration of first person perspective. This approach will be illustrated with specific examples of interpretation of visual metaphors in the context of preparation of art teachers.

Hermeneutika a vědy o člověku po postmoderně

Hermeneutics and the human sciences after postmodernism

PhDr. Danica Slouková, CSc.¹; Ing. Miroslav Slouka

¹ *Gymnázium Přípotoční, Praha*

Jednou větou hermeneutika u Heideggera a Gadamera. Rozšíření pojmu na hermeneutickou perspektivu (oproti tzv. perspektivě pravdy). Tzv. „dvojitá hermeneutika“ (Giddens). Hermeneutika podezření. Semiotická hermeneutika Peirce.

Mezilidské vztahy, chtít a nechtít rozumět. Vědy o člověku, chtít a nechtít, umět a neumět hermeneutiku. Analýza rizik jako pomocný prostředek. Je pozorovatel v moderní fyzice „člověk“? Chce právník, aby bylo rozuměno?

Dvě univerzální metody řešení problému: 1) „učňovství“; 2) „dialog“. Spektrum od vulgarity až k velké životní moudrosti. Od volby pólu se odvíjí kvalita rozumění. Možnosti po postmoderně: transverzalita a autorita. Kolektivní síla vědomí, „sociální psyché“, ideologie.

Few words about hermeneutics of Heidegger and Gadamer. Extension of the concept of hermeneutic perspective (as opposed to the so-called Truth perspective). So called “Double hermeneutics” (Giddens). Hermeneutics of suspicion. Peirce's semiotic hermeneutics.

Interpersonal relationships, to want to and to not to want to understand. Human sciences, to want to and do not want to realize hermeneutics. Risk analysis as an auxiliary instrument. Is the observer in modern physics a “man”? Does a lawyer want to be understood?

Two universal methods of problem solving: 1) "apprenticeship"; 2) "dialogue". Spectrum from vulgarity to the life wisdom. The quality of understanding depends on the side we choose. Possibilities in the age after postmodernism: transversality and authority. The collective power of consciousness, "social psyche", ideology.

Matrix moderní školy

The matrix of modern school

doc. MgA. Stanislav Suda, Ph.D., Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Pedagogická fakulta

Příspěvek je prvním výstupem z dlouhodobého výzkumného šetření zaměřeného na povědomí o fenoménu školy a instituce školy mezi studentkami kombinovaného studia Učitelství pro mateřské školy PF JU v Českých Budějovicích.

Výzkumné šetření probíhalo po dobu devíti let s využitím kvalitativních metod sběru dat a výzkumný soubor činil 603 studentek. Zadáním bylo vyhledat význam řeckého slova scholé a současný význam termínu škola spolu s následným esejem na téma rozdílu ve významu slov. Článek prezentuje první výsledky.

The paper is the first result of a longitudinal study focused on cognizance of the phenomenon of school and school institution among the students of combined study program Nursery school teacher at the Faculty of Education of the University of South Bohemia in České Budějovice.

The research lasted 9 years, using qualitative research methods and the research sample consisted of 603 students. The assignment was to find the meaning of a Greek word scholé and a contemporary meaning of the term school. Then the students were assigned to write an essay about the difference between these two terms.

Budoucí učitelé a dialogické vyučování

Future teachers and dialogic education

Mgr. Petr Sucháček, Masarykova univerzita, Filozofická fakulta

Předkládaná studie se zabývá otázkou, zda jsou studenti učitelství v závěrečné fázi své pregraduální přípravy schopni aplikovat principy dialogického vyučování do praxe, a to v kontextu výuky přírodovědných předmětů. Studenti měli za úkol připravit a realizovat vlastní výstup (= mikroyučování: 15 minut výuky pro spolužáky v kurzu), v rámci něhož využijí právě principy dialogického vyučování. Z mikroyučování byl pořízen videozáznam a společně se skupinovou zpětnou vazbou (mluvenou i psanou) se stal podkladem pro psanou reflexi každého studenta. Na základě observační mikroanalýzy videozáznamů a tematické analýzy

reflexí bylo zjištěno, jak a za jakých podmínek se studentům ne/podařilo naplnit dialogické zadání. Diskutovány jsou také obecnější přesahy do sféry pregraduálního vzdělávání.

This presentation examines whether the students teacher training in the final stage of their pre gradual training are capable of applying the principles of dialogic education in their teaching. The students had to plan and implement a micro-teaching session of 15 minutes in which they instructed their peers (using the principles of dialogic education). Each micro-session was recorded and provided the group with feedback in both oral and written form, which then served each student as starting points for written reflection. Based on observational micro-analysis of the recordings and thematic analyses of reflections, this paper describes when and under what conditions the students meet the challenges of dialogic teaching and under which conditions this task eludes them. Finally, the paper also discusses theoretical overlaps on pre-service teacher education.

Afiliace ke grantu: MUNI/A/1147/2015

Prekoncepty v učitelství fyziky

Preconcepts in physics teacher training

RNDr. Jindřiška Svobodová, Ph.D., Masarykova univerzita, Pedagogická fakulta

Prekoncepce a miskoncepce výrazně ovlivňují učení. Článek prezentuje výsledky výzkumné studie se studenty učitelství fyziky. Ta se snaží zjistit, zda si studenti uvědomují „hermeneutický charakter cesty poznání“, kterou k určování podstaty fyzikálního vědění dobírají. Sleduje zároveň, zda si při snaze o porozumění textu uvědomují rozdíly mezi svým dosavadním pojetím a pojetím autorů učebního textu a zda jejich vlastní interpretace náročných partií učiva fyziky měla kreativní či formativní dopad.

Preconceptions and misconception significantly affect learning. The article presents results of a research study with students of physics teacher training. It tries to find out, whether students are aware of the “hermeneutical character of the path of knowledge”, for exploring the physical knowledge. Simultaneously it monitors, whether their own interpretations challenging parts of the curriculum of physics had creative or formative impact.

Afiliace na grant: FRMU

Ramadán v Rusku

Ramadan in Russia

Mgr. Boris Špetnyj, Masarykova univerzita, Filozofická fakulta, Ústav religionistiky

Cieľom príspevku je prezentácia sociálnych činiteľov a ich interpretácií prítomných v článkoch týkajúcich sa sviatku Ramadán v ruských médiách. Analyzované príspevky boli publikované v moskovských novinách a časopisoch počas roku 2013. Mediálne vyjadrenia a interpretácie sviatku, prípadne udalosti s ním spojené, budú podrobené lingvistickej analýze, skúmaniu diskurzívnych praktík a spoločenského kontextu. Analýza sa bude zameriavať predovšetkým na články týkajúce sa náboženskej praxe spojenej so sviatkom v Rusku, avšak články informujúce o sviatku v iných oblastiach nebudú vylúčené. Účelom je vysvetliť východiská relevantných interpretácií a komentárov a ich možný dopad na formovanie názorov vybraných sociálnych skupín v Ruskej federácii.

The aim of this paper is to present the interpretations of social actors as detailed in articles related to the religious holiday of Ramadan. Narratives will be analyzed, primarily those taken from the Moscow's newspapers and magazines during the year 2013. The media narrative related to the holy month of Ramadan will be subjected to linguistic analysis, discursive practices will be utilized, and social context considered. Analysis will be aimed primarily at religious practices connected with the observance of Ramadan as a holiday in Russia; but practices related to Ramadan in other contexts will not be excluded. The intention is to explain the background of the relevant narrative and its possible impact on the formation of public opinion in selected social groups in the Russian Federation.

Etický čin – objav a tvorba

Ethical act – revelation and creation

Mgr. Ing. Štefan Šrobár, CSc., VKH Brno, Česká křesťanská akademie

Už dlhší čas narastá v diskusiách na etické témy potreba prinavrátania náležitých práv slovu tvorenie. Ide o to, aby sa dodal výraz elementárnej skúsenosti, že ľudský etos je vo svojej najfascinujúcejšej modifikácii etosom tvorivým, a nie reprodukoványm. Ozajstný etický čin je ako čin umelca objavom a tvorbou. Objaviť svoj etos znamená prestať množiť stereotypy a zmôcť sa na tvorbu.

For quite a long time, the need of returning the due rights to the word "creation" has been growing in discussions on ethical topics. An expression should be given to the elementary experience that human ethos is, in its most fascinating modification, a creative and not a reproduced ethos. A real ethical act is, as an artist's act, a revelation and creation. To reveal one's ethos implies stopping propagating stereotypes and being capable of creation.

Zkušenost pacientů trpících migrénou s akupunkturou (snaha o interpretaci)

Migraine patients experience with acupuncture (effort of interpretation)

PhDr. Mariana Štefančíková, Ph.D., Ph.D.¹;

PharmDr. Jitka Pokladníková, Ph.D.²

¹ Lékařská fakulta Univerzity Karlovy v HK

² Farmaceutická fakulta Univerzity Karlovy v HK

Kvalitativní výzkum efektu akupunktury u pacientů s migrénou je součástí výzkumného projektu, který je prováděn v Centru tradiční čínské medicíny (Česko-čínské centrum) založeném pod Fakultní nemocnicí Hradec Králové. Záměrem kvalitativní části výzkumu bylo dozvědět se více o postojích pacientů ke své nemoci a také o jejich subjektivním vnímání efektu akupunktury. Výzkumné otázky vycházely z hermeneutického předporozumění, a to jednak z paradigmatu holistického (celostního) přístupu k člověku (zde k pacientovi) a částečně z konceptu etikoterapie (vodítkem byly zejména zásady životního stylu a mezilidských vztahů). Příspěvek je pokusem o úvodní dynamicko-fenomenologickou interpretaci referencí, které nám pacienti poskytli v rozhovorech.

Qualitative research about efficacy of acupuncture in patients with migraine is part of the research project provided in Center of Traditional Chinese Medicine (Czech-Chinese Center) set up under the Faculty Hospital in Hradec Kralove. The intention of the qualitative part of the research was to learn more about patients' attitudes to their illness and their subjective perception of the effect of acupuncture. Research questions were based on a hermeneutic pre-understanding: the paradigm of a holistic approach to a human (patient) and the concept of ethic therapy (guiding principles were lifestyle and relationships). This paper is an attempt of introductory dynamic phenomenological interpretation of reports the patients gave us in interviews.

Afiliace ke grantu: PRVOUK – Programy rozvoje vědních oblastí na Univerzitě Karlově UK-3885

Diskurzivita prostoru, nebo prostorovost diskurzu?

Space discourse or discourse of spatiality?

Mgr. et Mgr. Daniel Štěpánek, Masarykova univerzita

Otázka podoby, rozsahu a dosahu diskurzu je základním stavebním kamenem myšlení Michela Foucaulta. Ten se jak svým archeologickým, tak svým genealogickým přístupem snažil řešit tuto otázku na ilustraci její podoby v genezi a proměně určitých společenských institucí, které samou svou povahou vytvářely optické rámce porozumění. Tímto příspěvkem si klademe za cíl zodpovědět

otázku, jakou podobu má v myšlení diskurz, tzn. jak je uchopitelný, artikulovatelný a srozumitelný, a jaký rozsah je mu vlastní s ohledem na tělesnou situovanost člověka v síti mocenských sil společnosti.

The question of form, scale and range of discourse is the basic building stone of Michel Foucault's philosophy. We can find Foucault's tematization of it in both, in his archeological as well as in his genealogical approach, through which he tries to interpret the question in accordance with his view on genesis of specific institutions that creates specific scope of understanding. Our paper will try to answer the leading question, and with it we will also try to make clear, how the discourse can be grasped, articulated and understood with regard to bodily situation of human existence.

Afiliace ke grantu: Specifický výzkum na FF MU

Nahrávání, přepisování a analyzování interakce pomocí konverzační analýzy

Recording, transcribing and analyzing the interaction using conversational analysis

Mgr. František Tůma, Ph.D., Masarykova univerzita, Pedagogická fakulta, Institut výzkumu školního vzdělávání

Cílem příspěvku je pojednat o procesech sběru a analýzy dat v konverzačně-analytickém výzkumu. Po krátkém shrnutí východisek konverzační analýzy pojednám o volbách, které mohou výrazně ovlivnit analýzu. Jedná se o záběr dat, která budou sbírána (zvukový záznam, videozáznam, paradox pozorovatele; terénní poznámky, výukové pomůcky a materiály atd.), transkripční systém (zaměření na různé aspekty záznamu, neverbální chování účastníků) a postup analýzy (výběr dat vstupujících do analýzy, vztah analýzy a transkripce). Uvedené volby budu v příspěvku ilustrovat na datech a výstupech z výzkumného projektu Interakce ve výuce anglického jazyka na vysoké škole.

The aim of this paper is to discuss the processes of data collection and analysis in conversation-analytic (CA) research. After a summary of the assumptions that underline CA, I will discuss the options that may significantly influence the analysis. These options include the range of data to be collected (audio recordings, video recordings, the observer's paradox; field notes, teaching materials, etc.), transcription system (focus on various aspects of the recordings, the participants' non-verbal behavior), and the analytic procedure (selection of data for analysis, the relationship between analysis and transcription). To exemplify these choices I will use the data and outcomes from the research project Classroom interaction in English language teaching in higher education.

Afiliace ke grantu: GAČR 15-08857S

Měření hluku – projektová výuka

Measurement of noise – project teaching

*doc. PaedDr. Jiří Tesař, Ph.D.; Mgr. Vít Bednář; Mgr. Vladimír Vochozka;
Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Pedagogická fakulta, katedra
aplikované fyziky a techniky*

Príspevek nastiňuje možnosti projektové výuky zaměřené na měření hladiny intenzity zvuku ve školním prostředí pomocí profesionálních měřidel v kontrastu se školními systémy Vernier a PASCO a aplikacemi v mobilních telefonech či tabletech.

Vlastní měření proběhla v rámci projektových dnů na různých školách, konkrétně na ZŠ Lišov, ZŠ Planá nad Lužnicí, na Pedagogické fakultě JU a Jazykové škole JIPKA v Českých Budějovicích. Naměřené hodnoty akustického pozadí (prázdná učebna v době, kdy není vyučování) se pohybovaly v rozsahu 34–37 dB a potvrdily subjektivní vnímání hlučnosti podle lokality školy.

Pro objektivitu naměřených výsledků byla všechna měření provedena při výuce fyziky. Naměřené hodnoty hladiny intenzity zvuku se pohybují mezi 56 a 68 dB. Tyto hodnoty jsou odrazem konkrétní didaktické situace dané vyučovací hodiny, aktuálního sociálního klimatu vyučované třídy a osobností učitele, který určuje ráz hodiny.

Naměřené výsledky následně žáci diskutovali s ohledem na hygienické normy a s přihlédnutím na ustanovení školního řádu. Kromě naměřených hodnot také žáci vyhodnocovali fyziologickou podstatu vnímání hluku a způsob získávání a vyhodnocování naměřených dat.

V rámci projektu byly porovnány odchylky měření vybraných měřidel od referenčního zdroje. Ukazuje se, že školní laboratorní systémy Vernier a PASCO jsou vhodné pouze pro školní účely a jejich použití pro přesná měření není vhodné. Použití mobilních telefonů a tabletů pro uvedená měření je ještě více nepřesné a je možné je použít pouze k získání orientačních hodnot, které je nutno následně ověřit přesným přístrojem.

V příspěvku budou uvedeny a interpretovány naměřené hodnoty na různých typech škol umístěných v odlišném imisním prostředí.

The article suggests the opportunities of project teaching focused on measuring the level of noise intensity in school environment with the help of professional measuring devices in contrast with Vernier and PASCO school systems and mobile phone or tablet applications.

The actual measurements took place within the project days at different schools, specifically at Lišov Elementary School, Planá nad Lužnicí Elementary School, at the Faculty of Education of the University of South Bohemia and at the JIPKA Language School in České Budějovice. The measured values of acoustic background (empty classroom at a time when lessons are not under way) were in a range of 34–37 dB, confirming the subjective perception of noisiness by the school locality.

In the interest of objectiveness of the results measured, all measurements were carried out during the lessons of physics. The measured values of sound intensity level are in a range between 56 and 68 dB. The values reflect the specific teaching situation of the given lesson, the actual social climate of the class and the personality of the teacher who determines the character of the lesson.

The results measured were subsequently discussed by the pupils with regard to the sanitary standards and considering the provisions of the school rules. Additionally to the values measured, the pupils also evaluated the physiological essence of perception of noise and the method of acquisition and evaluation of the data measured.

Measurement deviations of selected measuring devices from the reference source were compared within the project. It was found that the Vernier and PASCO school laboratory systems are suitable only for school purposes and their use for accurate measurements is not appropriate. The use of mobile phones and tablets for the above stated measurements is even more inaccurate and it can be used only to get approximate values that must be subsequently verified by an accurate device.

The article will state and interpret the values measured at different types of schools situated in different air pollution environments.

Metafora „ľudské zdroje“ a jej dôsledky

The metaphor of “human resources” and its consequences

PhDr. Lucia Trézová, UPJŠ Košice

Vychádzame z paradigmy sociálneho konštrukcionizmu, z faktu, že sociálna realita je konštruovaná v komunikácii, kde kľúčovú rolu zohráva jazyk. Zároveň vychádzame zo semiotiky, pričom v prezentácii ukážeme, ako je význam konštruovaný prostredníctvom konotátov, na ktoré určitý jazykový znak, symbol odkazuje. Tretím zdrojom našej prezentácie sú metafory, ktoré nevnímame ako rečnicke figúry, ale ako fundamentálne konštrukty – modely reality, ktoré prestupujú našim životom a ovplyvňujú tak nielen formu jazyka, ale aj naše myslenie a následne naše konanie. Prostredníctvom semiotickej analýzy metafory „ľudské zdroje“ budeme demonštrovať vznik významu a dôsledky interpretácie tejto metafory v praxi.

We draw on the paradigm of the social constructionism, based on the fact that social reality is being constructed in communication where the language plays a key role. We also draw on semiotics and we will demonstrate how the meaning is construed by the connotations to which a certain language signs or symbol relates. The third source of our presentation are metaphors, which we understood not as pure rhetoric figures influencing our form of language, but rather as fundamental constructs – models of reality which are deeply embedded in

our thinking, thus influencing our behaviour. Using semiotic analysis of the metaphor “human resources” we will demonstrate the creation of the meaning and implications of this metaphor for our lives.

Vliv párového tance na partnerské vztahy

The influence of couple dance on partner relationships

Mgr. Marián Vanek, Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, katedra psychologie

Cílem příspěvku je seznámit posluchače s výsledky pilotního výzkumu zabývajícího se vlivem společenského tance na partnerské vztahy. Zdá se, že párový tanec má specifika, která mohou být využita pro rozvoj partnerské komunikace, ale také se mohou stát zdrojem konfliktů. Získané porozumění se autor pokusí předat nejen klasickým způsobem prezentace, ale také skrze zážitek ukázky taneční lekce v délce 5–10 min., který bude součástí příspěvku. Pro její realizaci je ovšem potřebné, aby se na přednášce objevil aspoň jeden účastník a jedna účastnice konference, kteří by měli odvahu stát se dobrovolně součástí příspěvku. Pro účast v tomto experimentálním miniworkshopu nejsou potřebné žádné taneční dovednosti, pouze ochota experimentovat s dalšími možnostmi našeho porozumění.

Aim of the contribution is to introduce the results of the pilot study of the influence of social dancing on the relationship. It seems that couple dance has its specific factors that help to develop communication between two people. On the other hand, these factors can also trigger a conflict. Author will try to pass the understanding of this phenomenon not only by the usual method of presentation, but also with swift demonstration of ballroom dance lecture (5–10 min). However, at least two volunteers out of the public, man and woman, are needed to perform this demonstration (no previous dance abilities are required to participate). With this little lecture, author would like to offer the opportunity to experiment with other possibilities of our understanding.

Možnosti a meze kvalitativního přístupu v pedagogickém výzkumu

Possibilities and limits of qualitative approach in educational research

PhDr. Markéta Zachová, Ph.D., Západočeská univerzita v Plzni, Pedagogická fakulta, katedra pedagogiky

Předkládaný příspěvek se zamýšlí nad možnostmi a limity kvalitativního přístupu v oblasti pedagogického výzkumu – doloženo na příkladu disertační práce na téma Sociokulturní handicap žáků-cizinců a profesní příprava učitelů. Závěrečná

interpretace dat ukázala, že kvalitativní přístup má v pedagogickém výzkumu svoji nezastupitelnou roli a význam (principy jedinečnosti, kontextuálnosti, neopakovateľnosti), ale také řadu problematických míst. Do výzkumu vstupuje řada proměnných, které není jednoduché metodologicky uchopit. Individualita a narativní charakter výpovědí respondentů komplikuje jejich analýzu a kategorizaci. Zpracování dat je determinováno předporozuměním a subjektivní interpretací výzkumníka. Jako východisko k dalšímu výzkumu se jeví fenomenologicky orientovaná metoda.

This report deals with the possibilities and limits of qualitative approach in the field of educational research – exemplified on dissertation thesis on the topic of Socio-cultural handicap of foreign students and training teachers. Final interpretation of the data showed that the qualitative approach in educational research has its irreplaceable role and importance (principle of uniqueness, conceptuality, unrepeatability), but also number of problematic issues. A number of variables appear in the research and those are difficult to approach methodologically. Individuality and narrative character of respondents' testimonies complicates the analysis and categorization. Data processing is determined by pre-understanding and subjective interpretations of the researcher.

Hodnotová orientácia detských hudobných interpretov

Value orientation of child music performers

PaedDr. Lubomíra Záhradníková, DiS. art., Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre, Pedagogická fakulta, Katedra hudby

Príspevok prezentuje výsledky a výskumné nástroje kvalitatívneho výskumu na tému etického pôsobenia hudby. Výskumu sa zúčastnilo 18 žiakov základných umeleckých škôl – víťazov interpretačných súťaží. Cieľ výskumu spočíval v zistení, či vysoká úroveň participantov v sfére hudobnej interpretácie má svoju paralelu aj v oblasti ich hodnotovej orientácie. Dáta sme získali kombináciou kvalitatívnych a kvantitatívnych metód (test nedokončených viet, morálna dilema, sémantický diferenciál, štruktúrované interview). Výsledky analýzy poukázali na prelnanie estetických a etických ideálov participantov. Participantí vnímali nielen krásu okolo človeka, ale aj vnútornú krásu v človeku. Hodnoty nehľadali v materiálnom blahobyte, ale predovšetkým v seberealizujúcej činnosti a v medziludských vzťahoch.

The article presents the results and research tools of qualitative study focused on the topic of ethical effects of music. The study involved 18 pupils of elementary art schools – winners of performer competitions. The goal of the study consisted in ascertaining whether the participants' high level in the sphere of music performance had its parallel also in the area of their value orientation. We

acquired the data through combination of qualitative and quantitative methods (test of open sentences, moral dilemma, and semantic differential and structured interview). The analysis results suggested mingling of aesthetic and ethical ideals of the participants. The participants perceived not only the beauty around the human but also the inner beauty in the human. They did not search values in material abundance but, primarily, in self-fulfilling activities and in interpersonal relations.

Úzkost a éros

Anxiety and Eros

Mgr. Jan Jakub Zlámaný, Ph.D., Pražská vysoká škola psychosociálních studií

Příspěvek se zabývá fenomenologicko-hermeneutickou analýzou aktivní imaginace v rámci dvou případových studií klientů trpících úzkostnými stavy. Introspektivní metoda aktivní imaginace C. G. Junga je zde využita jako kvalitativní výzkumný nástroj pro pochopení individuálního smyslu symptomu úzkosti. Na základě fenomenologického popisu imaginárních a imaginálních obrazů se vynořuje hermeneutický smysl úzkostných stavů v souvislosti s každodenním životem klientů. Hlubinné obrazy se stávají průhledem a nonreduktivní ilustrací úzkosti jako rezidua: 1. zúžení plnosti každodenního života; 2. nutkavé sexuální závislosti; 3. privace spirituality. Cílem příspěvku je poukázat na výzkumný potenciál metody aktivní imaginace C. G. Junga v psychologickém fenomenologicko-hermeneutickém výzkumu.

This report deals with phenomenological-hermeneutic analysis of Active Imagination. It presents two case studies of clients suffering from anxiety disorders. C. G. Jung's introspective method of Active Imagination is used as a qualitative research tool for understanding the individual sense of anxiety symptom. Hermeneutic sense of anxiety moods in connection with everyday life of clients is based on phenomenological description of imaginary and imaginal views. In-depth images become a perspective and nonreductive illustration of anxiety as a residue of: 1. narrowing everyday life fullness; 2. compulsive sexual addiction; 3. privation of spirituality. This contribution aims at pointing to the research potential of Jung's Active Imagination method in a psychological, qualitative research.

POSTERY – ABSTRAKTY

(Seřazeno abecedně dle příjmení prvního autora)

Možný přístup k porozumění světu vězňů v podmínkách aktuálního uvěznění

A possible approach to an understanding of the everyday world of prisoners in their actual imprisonment

PhDr. Jan Drahoňovský, Univerzita Karlova, Filozofická fakulta, katedra sociologie

Výzkumný projekt vychází z potřeb praxe porozumět životnímu světu (Lebenswelt) odsouzených během jejich výkonu trestu. Klasické studie z 50.–80. let popisovaly vězeňské subkultury optikou tehdy převládajícího parsonsovského paradigmatu převážně jako statické uspořádání s pevně danou strukturou a jen minimální možností osobní volby aktérů. Podobný přístup lze vysledovat v penologické literatuře i u nás. V této studii navrhuji východiska fenomenologického paradigmatu s využitím postupů hermeneutického kruhu (Heidegger) umožňujícího zachytit, jak jedinec rozvrhuje své možnosti v aktuálním (omezeném) bytí, aniž by jej redukoval na součást šedé vězeňské masy. Tento projekt má ambice nejenom přispět k poznání této specifické oblasti sociálních věd, nýbrž i zlepšit zacházení s vězňými osobami.

The project comes from the needs of practice to understand the everyday world of the inmates during their imprisonment. The classic studies from the 50'–80' described prison subcultures through the prevailing Parsons' paradigm as a more or less static structure with a minimal individual choice of an actor. Very similar approach exists also in the penological literature in the Czech Republic. Therefore I propose a study based on a phenomenological paradigm using a hermeneutic circle method (Heidegger) which enables to explicate how an individual projects his possibilities in his actual (limited) being without reducing him to a piece of a grey mass of the inmates. This project aspires not only to enrich the specific area in social sciences, but also to enhance a treatment with the imprisoned.

Afilie ke grantu: GAUK

Generativita a rodící se dospělost

Generativity and emerging adulthood

Ing. Mgr. Ivana Dvořáková, Masarykova univerzita, Fakulta sociálních studií

Tématem prezentované práce je zkušenost s rodící se dospělostí jak samotných mladých dospělých, tak jejich rodičů, a to zejména z pohledu generativity. Práce nabízí úvahu nad různými úhly pohledu na život v období rodící se dospělosti nejen z perspektivy mladých dospělých, ale zejména z pohledu jejich rodičů.

V rámci první části výzkumu autorka sleduje jak vnímání dospělosti samotnými mladými dospělými, tak vnímání této životní etapy dětí jejich rodiči, a to jak v současnosti, tak retrospektivně v době jejich atakování dospělosti. Pro získání vhledu do žité zkušenosti participantů a jejich rodin bylo realizováno celkem čtrnáct polostrukturovaných rozhovorů v rámci šesti rodin a tyto pak rozebírány pomocí tematické analýzy.

The topic of the presented contribution is emerging adulthood. The author is addressing the main characteristics of the transition period between adolescence and adulthood. The study reflects various viewpoints on life in the period of emerging adulthood from the perspective of young adults and their parents, especially from generativity point of view.

The author is exploring both how the emerging adulthood is perceived by the young adults and also how is this period in life of their children perceived by parents now and also retrospectively in their entering adulthood. To gain the insight into the lived experience of respondents and their families a total of fourteen semi-structured interviews in six families were realized and analysed using the Thematic Analysis (TA).

Lágrý, kárové a majetky

Clinks, Jailbirds and their Belongings

Mgr. Zdeněk Chudoba, Univerzita Karlova, Filozofická fakulta, Ústav etnologie

Ve všech lidských společnostech lze identifikovat ekonomický systém, který institucionálním způsobem zajišťuje produkci a distribuci ekonomických statků a služeb sloužící k uspokojování materiálních potřeb člověka. Svoji specifickou úlohu v tuzemské instituci vězení zastává ekonomický systém, označován souhrnně odsouzenými jako „majetky“. Tento systém je pro člověka „zvenčí“ možné přirovnat k nepochopitelnému „mikrotržišti“. Příspěvek je věnován ekonomické antropologii (dále jen EK) v tuzemských věznicích skrze prizma terénního kvalitativního výzkumu. Autor zhodnotí základní přístupy EK v oblasti české penologie. Příspěvek bude doplněn ukázkami z terénních výzkumů, během nichž bylo užito hermeneutického přístupu při interpretaci korespondence mezi odsouzenými z hlediska EK.

Economic system that ensures institutional means of economic production and distribution of goods and services used to satisfy the material needs of man can be identified in all human societies. The economic system, collectively known by the convicts as "belongings", has its specific role in Czech prisons. This system can be compared to the micromarket for "outside" people. The paper is devoted to the economic anthropology (EA) in Czech prisons through the prism of qualitative research. The author evaluates the basic approaches of the EA in the Czech penology. The paper will be supplemented by examples from field research, which was used during interpretation of the convicts' correspondence using the hermeneutical approach in terms of EA.

„Kdo pil umřel, kdo nepil, umřel taky.“ O sděleních, tvrzeních a hypotézách v běžném životě

“He who drank died, and he who didn't drink died as well.” About communications, statements and hypotheses in daily life

doc. PhDr. Ing. Hana Konečná, Ph.D.¹; Ing Miroslav Konečný²

¹ *Zdravotně sociální fakulta JU*

² *OSC Brno*

Obklopeni informacemi, radami, pokyny, takže zdánlivě v bezpečí, přesto zůstáváme osamoceni v pochybnostech, jak si informace vyložit. Tím hůře, že z praktických důvodů, často však i účelově, jsou informace uváděny bez souvislostí, jsou úsporné až strohé, autoritativní. Jak rozpoznáme, že se jedná o chybnou konstrukci? Máme se spolehnout na autoritu? Čím můžeme být ovlivněni a jakou roli hraje kontext a předsudek? A nejsme sami zdrojem zavádějících zpráv?

Surrounded by information, advice, instructions, thus seemingly safe, we remain lonely in the doubts about how to interpret the information. The situation is aggravated by the fact that, for practical reasons, but often intentionally, the information is stated without context, it is scanty or even stark, and authoritative. How can we recognize that there is a wrong construction? Should we rely on an authority? What can influence us and what role do context and prejudice play? And are we not a source of misleading news ourselves?

„Budeme se brát?“ Příspěvek k diskusi o současném pojetí sňatku u mladých dospělých

“Are we going to get married?” Contribution to the discussion on current conception of marriage among young adults

Mgr. et Mgr. Alena Pikhartová, Ph.D., Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Teologická fakulta

Chvíle, kdy otázka vstupu či nevstupu do manželství začne být aktuální, souvisí nutně s věkem a fází vztahu. Logicky se tedy respondenty výzkumu stali mladí dospělí ve věku 20–35 let, kteří mají stálého partnera. Cílem výzkumu je porozumět tomu, podle čeho se respondenti orientují, když uvažují nad problematickou situací Svatba. Metodologicky přitom vycházím ze způsobu dotazování jak Gilliganové, tak jejich předchůdců Piageta a Kohlberga. Všechna navržená řešení (a jejich odůvodnění) příběhu jsou kategorizována do tří skupin: 1) Vykomunikovat aneb To by záleželo...; 2) Rezignovat aneb Ne-svatba; 3) Přivést ke sňatku nebo rozchodu. Ústředním pojmem se stává neublížovat, který dále vede analýzu směrem k uvažování o potřebách vlastních, potřebách druhého a jejich vzájemném sladování.

The moment, when the question of marriage becomes hot, is connected with the age of partners and the phase of their relationship. The respondents of the study are young adults aged 20–35 years having a permanent partner. The research aims to understand how the respondents come to their decision, when thinking of the problematic situation called the Wedding. Methodologically, I based my study on the interview method by Gilligan and her forerunners, Piaget and Kohlberg. All the solutions proposed are categorized into three groups: 1) To communicate – it would depend on...; 2) to resign – no-wedding; 3) to get married or split up. The central concept seems to be not to hurt anybody. It further leads the analysis towards considering my own needs, the needs of the other, and their mutual reconciliation.

Klíčová slova Lidské komedie

Keywords in the Human Comedy

Mgr. Petra Poukarová, Karlova univerzita, Filozofická fakulta, Ústav českého národního korpusu

Devatenácté století je (nejen) v literatuře spojeno s realismem a s jeho ústředním tématem a motivem, kterým je člověk a lidský život. Člověk se ocitá pod drobnohledem romanopisců, kteří vytvářejí kroniku jeho mravů.

V následujícím příspěvku bych ráda na dvou dílech Balzacova cyklu *Lidská komedie – Otec Goriot a Lesk a bída kurtizán* – a na dvou románech Emila Zoly *Nana* a *Zabiják* provedla analýzu klíčových slov.

Jako nástroj využiji aplikaci KWords, dostupnou na stránkách Českého národního korpusu. Na principu porovnání zvoleného textu s referenčním textem a za pomoci statistických metod tento nástroj určí, jaká slova jsou v daném díle klíčová a nesou tematickou koncentraci, tedy tvoří základní stavební prvky románu a jsou důležité pro jeho interpretaci.

In literature (but not only there), the 19th century is associated with realism and its central topic, which is a human being and a human life. A man himself comes under the novelists' scrutiny, which creates a chronicle of his morals.

In the following article, I would like to carry out a keyword analysis of two works from Balzac's cycle *Human Comedy*, namely *Father Goriot* and *The Splendours and Miseries of Courtesans* – and two novels by Emile Zola *Nana* and *The Killer*.

I use the KWords application available on the website of the Czech National Corpus. Working on the principle of comparing the selected text with a referential text and using statistical methods, this tool will determine the keywords of the work that carry the thematic concentration and that, therefore, constitute the key elements of the novel and are important for its interpretation.

Afiliace ke grantu: Program rozvoje vědních oblastí na Univerzitě Karlově č. P11 Český národní korpus, podprogram Český národní korpus

Váha logického důsledku formule s neurčitými předpoklady pravdivosti

Weight of logical consequence of a formula with indefinite assumption veracity

prof. PhDr. RNDr. Zdeněk Půlpán, CSc., Univerzita Pardubice

V souvislosti s počítačovým zpracováním informací se diskutuje možnost hodnocení pravdivosti důsledku v logických operacích s neurčitými údaji o pravdivosti předpokladů. Jak ale pracovat s informacemi, jejichž pravdivost jsme schopni jen odhadnout na základě předem daných informací?

V příspěvku bude diskutováno obecné rozšíření logických pravidel *modus ponens* a *modus tollens* na informace, jejichž pravděpodobnost tvoří interval $< 0,1 >$, budu ukazovat, jak užití různých formulí pro řešení může vést k nestejným výsledkům. Dále ukážu speciální druh intuice, kterou je subjektivní pravděpodobnost, zdůrazním požadavek studovat intuitivní představy ve vztahu k vlastnostem zamýšlených soudů.

In connection with computer processing of information, the potential evaluation of the veracity of consequence in logical operations with indefinite data of the veracity of assumptions is often discussed. But how should we work with information whose veracity can be only estimated on the base of *a priori* information?

The article will discuss general distribution of logical rules of *modus ponens* and *modus tollens* with respect to the information whose probability constitutes the < 0.1 > interval; I will show how the use of different formulae for solution may lead to unequal results. Further, I will show a special kind of intuition consisting in subjective probability; I will highlight the requirement to study intuitive ideas in relation to the properties of intended judgments.

Sourozenci drogově závislých

Siblings of drug addicts

Mgr. Johana Růžičková, Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, PVŠPS

Je mezi odbornou veřejností všeobecně přijímaným názorem, že drogová závislost jedince je vždy jevem zasahujícím celou síť jeho vztahů, u nichž patří vztahy rodinné k těm nejdůležitějším. Pozornost odborníků je věnována především typickým znakům celého rodinného systému a osobnosti rodičů. Často přehlížení jsou ovšem sourozenci závislých.

Poster představuje výzkum zaměřený na sourozence drogově závislých, jejich vnímání a prožívání sourozeneckého vztahu a jeho vývoje v čase. Výzkum je realizován prostřednictvím polostrukturovaných rozhovorů s mladšími sourozenci drogově závislých za použití upravené verze McAdamsova Life story interview.

It is a popularly held belief among professional public that the drug addiction of an individual is always the phenomenon affecting the entire network of relations, among those family relations are the most important. The expert attention is paid to typical signs of the whole family system and personalities of parents. Siblings of the addicted are however often overlooked.

The poster presents research on siblings of drug addicts, their perception and experience of a sibling relationship and its evolution over time. The research is conducted through interviews with the younger siblings of addicts using a modified version of McAdams Life story interviews.

Kdo je rodič?

Who is a parent?

*Mgr. Markéta Sudová¹; Mgr. Martina Brokešová^{1,2};
doc. PhDr. Ing. Hana Konečná, Ph.D.¹; MUDr. Taťána Rumpíková²*

¹ Zdravotně sociální fakulta Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích

² Centrum reprodukční medicíny Zlín

Vztah dítě–rodič může být odjakživa definován geneticky, právně a psychosociálně. Rozvoj asistované reprodukce, konkrétně manipulace s embryi a vajíčky,

přinesl další definici, a to biologickou (matka, jež porodila dítě z vajíčka, které není její vlastní). V zatím nejkomplicovanější proceduře asistované reprodukce, tzv. náhradním mateřstvím, mohou být všechny rodičovské vazby úplně oddělené.

Různé kultury a časová období interpretovaly „hlavní“ rodičovský vztah rozdílným způsobem, zásadní proměnu ovšem do interpretací přinesly právě reprodukční technologie. Ve svém příspěvku ukážeme, k jakým interpretacím se přiklání současná legislativa a jaký mají tyto interpretace dopad nejen na rodičovství vzniklé asistovanou reprodukcí, ale i na náhradní rodinnou péči a na „běžné“ rodiny.

The relationship between a child and a parent could have been defined genetically, legally and psycho-socially from way back. A huge progress in the field of assisted reproduction techniques, particularly manipulation with gametes, has brought another definition: biological (mother, who delivered a child from an egg that was not her own). In the most complicated procedure of assisted reproduction, so called surrogate motherhood, could totally separate all parental relationships.

Different cultures and time periods interpreted the “primary” parental relationship from different points of view. The fundamental change into interpretations was brought just by assisted reproduction techniques. In our topic we point to which interpretations are currently supported by legislation and how such interpretations impact not only the parenthood based on assisted reproduction techniques, but also the substitute family care and even the “common families”.

Afiliace ke grantu: GAČR 17-07753S Náhradní mateřství v ČR: právní, psychosociální a etická analýza

Klima ve třídě očima žáků, učitelů a rodičů – tematická analýza rozhovorů s žáky, učiteli a rodiči

The climate in the classroom through the eyes the students, teachers and parents – thematic analysis of interviews with the students, teachers and parents

Mgr. Michaela Titmanová; PhDr. Magdalena Kořová, Ph.D.; Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta

Výzkum je zaměřen na sledování perspektiv nejdůležitějších aktérů školní docházky – žáků, učitelů a rodičů. Šetření sleduje klima jako výsledek vzájemného působení všech jmenovaných aktérů. Výzkum je kvalitativní (etnografický design), založený na kazuistických studiích dvou devátých tříd základních škol.

Hlavním cílem příspěvku je seznámit posluchače s výsledky tematické analýzy rozhovorů s aktéry školního dění a upozornit na neočekávaný vývoj výzkumného bádání v daných třídách – výskytem šikany ve sledovaných třídách.

The research is focused on monitoring the perspectives of the most important groups in school attendance – of the pupils, teachers and parents. This research monitors all above mentioned groups and their interaction, but also the conception of the meaning and purpose, which has different signification for each group of actors. Subjective interpretation of the monitoring can help explain the situation and the dynamics of the climate in the school. It is a qualitative research (ethnographic design), based on case studies of two classes of ninth grades in an elementary school in two different schools.

The main purpose of this paper is to introduce the results of thematic analysis of interviews with the mentioned actors and highlight the unexpected development of research in these classes – bullying.

Afiliace ke grantu: GA UK

Význam emócií v riešení simulovaných úloh veliteľmi posádok záchrannej zdravotnej služby

The role of emotions in solving simulated tasks by EMS' team leaders

Mgr. Branislav Uhrecký, Slovenská akadémia vied, Centrum spoločenských a psychologických vied, Ústav experimentálnej psychológie

Napriek zdokonaľovaniu medicínskych smerníc a príručiek naďalej zlyháva ľudský faktor v situáciách rýchlej lekárskej pomoci. Niekoľko štúdií sa už zaoberalo (makro)kognitívnu rovinou výkonu práce zdravotníckych záchranárov počas zásahu, pričom rola emócií ostáva objasnená len v menšej miere. Náš výskumný projekt má za cieľ zostavenie teoretického modelu pôsobenia emócií na úsudky a rozhodnutia veliteľov posádok s ohľadom na ich výkon, opierajúc sa o metódu zakotvenej teórie. Analyzované dáta budú predstavovať prepisy videozáznamov zo simulovanej úlohy na záchranárskej súťaži a tiež prepisy rozhovorov nasledujúcich po úlohe.

Despite improving medical guidelines and manuals, the human factor still fails in situations of medical emergency. Several studies have focused on the (macro) cognitive level of paramedics' performance during an incident, while the role of emotions remains less explained. Our research project aims to construct a theoretical model of emotions' impact on judgement and decision making of paramedic team leaders in regard to their performance, based on grounded theory method. The analysed data will consist of transcriptions of video records from simulated task and following interviews.

Afiliace ke grantu: VEGA 2/0080/14 Rozhodovanie v emočne náročných situáciách: výskum makrokognícií a emócií v paradigme naturalistického rozhodovania

Prístup učiteľa hudobného umenia k žiakovi vnímaný optikou žiakov

Musical art teacher's approach to the pupil from pupils' perspective

PaedDr. Lubomíra Záhradníková, Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre, Pedagogická fakulta, Katedra hudby

Témou kvalitatívneho výskumu, ktorý prezentujeme v príspevku, je prístup učiteľa k žiakovi v hudobno-edukačnom prostredí základnej umeleckej školy. Dáta sme získali realizáciou pološtruktúrovaných rozhovorov s jedenástimi mladými ľuďmi, bývalými žiakmi základných umeleckých škôl. Výskum si kládol za cieľ deškríbovať skúsenosť participantov s fenoménom prístupu učiteľa pri výučbe hry na hudobnom nástroji a odhaliť význam, ktorý tomuto fenoménu prikladali. Analýza dát poukázala na škálu pocitov v rámci vnútorného prežívania žiaka a na ich konkrétne agensy v prístupe učiteľa, vnímané z perspektívy žiaka. Najcitlivejšie vnímali participanti „ľudský rozmer“ učiteľa. Prístup učiteľa pociťovali ako ľudský, ak bol zameraný nielen na výkon, ale predovšetkým na osobu žiaka a na jeho potreby.

The topic of the research is teacher's approach to pupils in the music-learning environment of elementary art school. Data were collected in semi-structured interviews with 11 young people, former elementary art schools pupils. The aim of the research was to capture participants' experience with teacher's approach in music instrument education and to shed light on the meaning they ascribed to this phenomenon. Data analysis has identified a range of feelings of pupils and the particular triggers in the approach of the teachers. The participants were most sensitively perceptive towards their teacher's "human dimension". They interpreted their teacher's approach as humane when it was focused not only on performance but rather on the pupil as a person and his/her needs.

Stýkání a potýkání piva a vína ve středověku a raném novověku

Contacts and conflicts of beer and wine in the middle ages and early Modern age

Mgr. Zdeněk Žalud, Ph.D., Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Zdravotně sociální fakulta

Víno a pivo jsou dodnes dva nejoblíbenější nápoje nejen v Evropě, ale i ve světovém měřítku. Mohly se ovšem navzájem potýkat, tj. konkurovat si? Odpovíme-li kladně, je třeba se zamyslet nejen nad fyzickou dostupností a cenovými hladinami obou nápojů, ale také nad sociálním statusem těchto lihovin v různých společenských vrstvách a jejich využitím. Autor se zaměří na evropský diskurz

akademicky školených lékařů, který závisel nejen na jejich geografickém původu a místech působení, ale i na antické lékařské tradici a dalších vlivech. V neposlední řadě vstupuje v 15. století do hry masové užívání – a nadužívání – pálenky, zpočátku léčivého prostředku (*aqua vitae*), později skutečné „metly lidstva“, ničící životy i majetky.

Wine and beer have been two most popular drinks not only in Europe but also worldwide. But could they conflict, or compete with each other? In case of a positive answer, we must think not only about the physical availability and price levels of both drinks, but also about the social status of both alcoholic drinks in different social classes and about their use. The author will focus on the European discourse of academically trained physicians that depended not only on their geographical origin and places of work, but also on the ancient medical traditions and other influences. Last but not least, the 15th century witnessed the beginning of mass use – and overuse – of hard liquor, originally a curative product (*aqua vitae*), but later an actual “scourge of people”, destructing lives and possessions.

DALŠÍ ROČNÍKY KONFERENCE

XVII. ročník česko-slovenské konference

Kvalitativní přístup a metody ve vědách o člověku

Olomouc, Konvikt, 29.–30. ledna 2018

„Až bude naše tělo bez duše a ducha“ – poznávání vnitřního světa

V člověku jsou místa, kam se lze bez kvalitativního přístupu jen těžko dostat. Pokud je to vůbec možné, můžeme tam pouze nahlížet a dohadovat se. V rámci naší mnohaleté konferenční výpravy do těchto míst, během které s námahou stoupáme po spirále vývoje, se přitom stále vracíme do bodu počátku. Potkáváme se přitom s odborníky i laiky z různých končin a společně si uvědomujeme, že bez toho ne-poznatelného je pochopení a vidění světa ploché a málo barevné. Proč by nás jinak tolik fascinovalo prožívání, souhra duševního, sociálního, tělesného a duchovního? Proč bychom jinak vyhledávali změněné stavy vědomí? A co vše se můžeme během tohoto ne-bezpečného a náročného putování do těchto končin dozvědět o sobě i druhých? A co vy na to?

Za programový výbor Aleš Neusar

Programový výbor: Aleš Neusar, Miroslav Charvát (bude upřesněno)

Organizační výbor: Martin Dolejš, Eva Maierová (bude upřesněno)

Pořadatel: katedra psychologie FF UP v Olomouci ve spolupráci s dalšími katedrami a organizacemi (bude upřesněno)

Web konference: <http://qak.upol.cz/>

XVIII. ročník česko-slovenské konference

Kvalitativní přístup a metody ve vědách o člověku

bude pravděpodobně v Praze

XIX. ročník česko-slovenské konference

Kvalitativní přístup a metody ve vědách o člověku

bude určitě v Bratislavě

Za věcnou a jazykovou správnost díla odpovídají autoři.

SBORNÍK ABSTRAKTŮ

XVI. ročník česko-slovenské konference

Kvalitativní přístup a metody ve vědách o člověku

Hermeneutická spirála, (re)interpretace a hledání významu

**Hana Konečná, Alena Kajanová,
Ondřej Doskočil** (*editoři*)

Vydavatel: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Zdravotně sociální fakulta

Sazba: Zuzana Straková

Ilustrace na obálce: Michaela Žemličková

Tisk: Typodesign, s. r. o., České Budějovice

1. vydání 2017

Náklad: 150 ks

66 stran

ISBN 978-80-7394-635-7